

Uredništvo in administracija: 2657 E. Lawrence Ave. Office of Publication: 2657 South Lawrence Ave. Telephone, Rockwell 4904

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

HOOVERJEVA SUHAŠKA POSLANICA KONGRESU

V načrtu ima razne "drastične" ukrepe in reforme za enfor-sarski aparat

Washington, D. C. — Predsednik Hoover je v nedeljo obvestil merodajne kroge v kapitolu, da v pondeljek predloži kongresu poročilo Wickershamove komisije o pobujanju zločinov; obenem predloži svoje priporočilo, ki se bo predvsem tikalo izvajanja prohibicije.

Hoover je pripravil razne drastične načrte, ki imajo izpremeniti sistem izvajanja Volsteadovega zakona. Med drugim priporoča, da se prohibični aparat loči od zakladniškega departamenta in priključi justičnemu departamentu. Vest se tudi glasi, da bo Hoover zahteval posebna sodišča, ki se bodo bavila samo s slučajih kršenja prohibicije.

Hooverjeva poslanica bo signal za nov in besen konflikt v kongresu. Poslanci obeh zbornic bodo spet razdeljeni v tabora mokrih in suhih. Mokri in suhi so že mobilizirali vse svoje sile za veliki besedni boj. Vse drugo zakonodajstvo se bo moralo umakniti in kongres se bo sukral okoli "silno važnega problema," kako potlačiti "največji zločin" v državi — "zločin" opojnih pijač.

Čikaška finančna kriza

Bankirji izrabljajo situacijo v svojo korist

Chicago, (F. P.) — Politična korupcija in graft sta potisnila mestno upravo na rob finančnega kaosa, nad katerim je visela v zadnjih dveh letih. Radi finančne krize so najbolj prizadeti mestni delavci, ker ni v blagajni denarja za njihove plače.

V zadnjih mesecih je mestna uprava najemala posojila od bančnih institucij, ki prav pridno izrabljajo finančno krizo v svojo korist. Banke so napravile že dosedaj nad tri milijone dolarjev samo na obrestih od posojil. Dokler bodo banke posejevale mestu na račun davčnih dohodkov, bodo imeli politični dobri časi. Oddajali bodo lahko milijonske kontrakte, pri katerih se lahko kaj "postransko" zaslužijo. Čikaška mestna uprava je bila v rokah bankirjev in javnonapravnih družb deloma že poprej, sedanja situacija pa jim je izročila še več moči v njihove roke.

Skoro vse branže mestne uprave so na robu finančnega propada. Učitelji so le s težavo prejeli svojo plačo med prazniki, mnogi mestni uslužbeni pa je sploh niso prejeli. Enaka poročila prihajajo tudi iz nekaterih drugih mest srednjega zapada. Bankirji imajo danes glavno besedo pri mestnih upravah in so postali vsemogočni politični bossi.

Ponarejanje ameriških vizumov na Poljskem

Varšava, 13. jan. — Več kot 40 oseb je bilo aretiranih v Varšavi vseh izda preiskave, ki je odkrila, da so ponarejali potnih listov dobili v roke ameriški konzularni pečat za vizume. Zapoltenih je tudi nekaj uslužbenecov v ameriškem konzulatu. Kolikor se je dognalo, je več sto oseb prišlo v Združene države s falšificiranimi potnimi listi, za katere so plačali od \$500 do \$700 vsak in v par slučajih tudi po \$1500.

Prohibičnik vzal podkupnino Milwaukee, Wis. — Ben G. Finke, velika zvezda med prohibičniki v tem mestu, je bil te dni spoznan krivim pred zveznim sodiščem, da je vzel \$1000 podkupnino od butlegarja. Čaka ga pet let zapora, če se ne izmaže.

Papež in "zakleta" dota

Rim, 13. jan. — Belgijka princesa, ki se je zadnji teden poročila s italijanskim kron-princem, je prinesla v Italijo približno štiri milijone dolarjev dote. Na velikem delu te dote pa počiva madež "prokletstva." To so dragulji in diamanti, ki so bili nekoč last mehikiškega cesarja Maksimilijana in njegove vdove Karlo-te, ki je sblaznela, ko je bil Maksimilijan ustreljen v Mehiki. Na rimskem dvoru je zavladal strah pred temi dragulji in čuje se, da naprosijo papeža, naj jih požegna in s tem odžene "zlo prokletstva."

Hoover in Stimson apolitarna na ameriške javnosti

Noben se ne zavzema za svetovno razorožitev, ki je ukliučena v pogodbi Lige narodov, za katero se je Amerika zavzemala na versajski konferenci

Washington, D. C. — (F. P.) — Predsednik Hoover in državni tajnik Stimson sta izdala poziv na ameriško ljudstvo, naj podpira program za omejitve oboroževanja in morebitno redukcijo bojnih ladij, o katerem vprašaujo se bo razpravljalo na konferenci v Londonu.

Ljudstvo in vlade petih držav, ki bodo poslane svoje zastopnike na londonsko konferenco, je dejal Hoover, so iskreni in v resnici žele sklenitev pogodbe, ki bi uklinila tekmovanje in konstrukcijo bojnih priprav na morju. Ako se sprejme pogodba za redukcijo bojnih ladij, bi to pomenilo odvzete bremena, ki ga morajo sedaj nositi ljudstva prizadetih narodov. Konferenca bo morda trajala več mesecev in je najvažnejše mednarodno zborovanje, ki se je vršilo v zadnjih letih. Program svetovnega miru je v veliki meri odvisen od sklepov, ki bodo storjeni na tej konferenci. Pričakujemo, da bo ameriško ljudstvo stalo na strani delegacije, ki je odšla v London z dobro voljo, da sodeluje pri načrtih za svetovni mir.

Stimson je naglašal potrebo kooperacije, da se doseže dogovor za redukcijo bojnih ladij in submarink. Hoover niti Stimson, ker sta menda oboje v strahu pred velikimi ameriški militaristi, ni omenil splošne svetovne razorožitve, kot jo vključuje pogodba Lige narodov, za katero se je Amerika zavzemala na versajski konferenci l. 1919.

Zvezni uslužbeni in organizatorična kampanja

Unija pričakuje, da bo pridobila 50,000 novih članov

Washington, D. C. — (F. P.) — Narodna federacija zveznih uslužbenecv šteje danes 358 lokalnih unij. Sedaj se je zavzela, da prične s kampanjo za organiziranje vseh delavcev, ki so v zvezni službi. O pripravah za uspešno kampanjo se je razpravljalo na konferenci, ki se je vršila 7. jan. v glavnem stanu unije v Washingtonu. Skušalo se bo organizirati zvezne uslužbence, ki so upošleni v uradih na Filipinih, Portoriki, Panami, Hawaii in v drugih ameriških kolonijah.

Uradniki federacije so se oglasili pri predsedniku Hooverju, kateremu so pojasnili načrte kampanje. Da se je predsednik strinjal s njihovimi načrti, ni bila podana nobena izjava.

Milijonar samomorilec Chicago, — Gavin Blair McEnroy, gledališki magnat, o katerem pripovedujejo, da je zapustil šest milijonov dolarjev, se je v soboto ustrelil. Za vzrok navajajo, da mu je bilo dolg čas, ko se je žena ločila od njega in otroci so odšli z njo.

PREGANJANJE RADIKALCEV V MEHIKI

Pravica delavcev do stavke, katero je proglasil Callesov režim, nima več veljave

New York, — (F. P.) — Persekucije radikalnih delavcev v Mehiki so znamenje nove politike, ki je zavzela v državi, odkar se je Mehika podala imperialističnim zahtevam Amerike.

Član tiskarske unije in radikalec George Paz je bil te dni deportiran v Združene države, odkoder je prišel v Mehiko, da se seznanj z ondotnimi industrijskimi razmerami. Paz pravi, da je neki večer udril v njegovo stanovanje policija in ga aretirala brez sodniškega dovoljenja. Zapolnila je njegove knjige, ki so vsebovale "rdečo" propagando in ga odvedla v zapor, kjer ni dobil dva dni nikake hrane. V zaporu je našel 25 drugih jetnikov, ki so bili obtoženi radikalnih aktivnosti. Ker ni bilo dokazov, da je bil Paz kriv zločinov, katere mu je policija obesila na vrat, je bil izpuščen iz ječe in deportiran v Združene države.

Pravica delavcev do stavke, ki je bila uveljavljena za časa Callesovega režima, je danes brez vsakega pomena v Mehiki. Vlada je uvedla prisiljeno arbitražno v industrijskih sporih, kar pomeni, da delavske unije nimajo nič odločati. Paz je navedel kot dokaz več štrajkov, ki so bili predloženi vladi v arbitražo in skoro v vseh slučajih so bili štrajkarji poraženi, ker je arbitražni odbor podal svojo razsodbo v prilog podjetnikov. V tem oziru je bila tipljena stavka telefonskih uslužbenecv v Tampicu in Jalisco. Arbitražni odbor je podal razsodbo, da je bila stavka nelegalna in delavci so se morali vrniti na delo, ne da bi bilo ustrezno njihovim zahtevam. I-mena voditeljev stavke so bila stavljena na črno listo in pozneje so bili odslovljeni od dela.

Paz pravi, da levo krilo v delavskih unijah nima nikakih pravic in da se tudi desnemu krilu kratijo ob vsaki priliki.

Terorizem na Poljskem

Socialistični poslanec napaden in pretepen

Varšava, — Državni poslanec Pragier, član eksekutivnega odbora poljske socialistične stranke, je bil nedavno napaden v Pruszkowu in močno pretepen. Drhal je navallia nanj, ko je skušal govoriti na shodu, ki ga je sklicala soc. stranka. Napad na Pragierja je organizirala nacionalistična organizacija, kateri načeluje član ministrstva Moraczewski.

Pragier je moral iskati zdravniške pomoči v bolnišnici. Od napadalcev je bil samo eden aretiran, a je bil pozneje na sodišču oproščen. Ostali napadaleci niso bili niti obtoženi niti se ni podvzela akcija, da se jih aretirajo.

Papež napada koedukacijo

Rim, 13. jan. — Papež Pij XI. je izdal encikliko, v kateri je izsual oženj in žveplo na moderno koedukacijo ali skupno šolsko vzgojo dečkov in deklic. Obenem je napadel šolski pouk o spolnih stvareh. Papež pravi, da mora biti šolska vzgoja ločena za oba spola in deklice morajo imeti drugačen pouk kot pa dečki. Da-lje pravi papež, da mora cerkev imeti prvo besedo o vzgoji mladine, drugo besedo naj imajo stari in šele tretjo ima država. Država si naj pridrži vojaško vezbanje moških "kolikor je to potrebno za njene interese". Enciklika ne omenja Italije, temveč obdeluje to vprašanje v splošnem.

Bančni polom v Rumuniji

Temešvar, Rumunija, 13. jan. — "Schwabensbank" z 28 podružnicami v Banatu je zaprla vrata. Med vlagatelji je izbruhnila velika panika.

Machado vlada Kubo z železno roko

Vsi, ki se ne strinjajo z njegovo politiko, se znajdejo v ječah

Washington, D. C. — Amerika se nahaja v zelo nerodni situaciji glede Kube, nad katero imajo gotovi finančni interesi velik vpliv. Ti so vložili ogromne vsote denarja v kubanske industrije in sedaj zahtevajo protekcijo od Hooverjeve administracije, ki se je izkazala tem interesom brez mero naklonjenja.

Predsednik Kube Machado, ki ga podpira administracija v Washingtonu, je velik tiran. Svojo politično moč izrablja s tem, da vrže takoj v ječe vse nasprotnike, ki kritizirajo njegovo politiko. Ako bo šlo takoj naprej, je gotova stvar, da se bo o zadevi razpravljalo v kongresu.

Nekateri politiki v Washingtonu so mnenja, da Amerika ne more storiti ničesar z osirom na situacijo na Kubi. Take govorice so brez podlage, kajti Plattov amendment je bil sprejet v kongresu, da se z njim zavaruje življenja domačinov kakor tudi ameriških državljanov, ki žive na Kubi.

Nedavno sta bila aretirana dva urednika, ker sta v svojih člankih kritizirala Machadoovo tiranstvo in ameriške kapitaliste, ki izkoriščajo domačine. Machado je z odlokom razpustil nacionalistično stranko, ker se je bal vpliva, ki ga je imela med priprtem ljudstvom. Zdi se, da je Machado vlada in da državljanj nimajo več nobenih pravic.

Modifikacije delavskih zakonov v Mehiki

Kongres potrli samo eno tretjino zakonov, ki so bili predloženi v zbornici

Mexico City, — Mehiki kongres se je zaključil in za seboj je pustil mnogo predlog delavske zakonodaje, ker ni bilo časa, da se jih sprejme ali modifikira.

Ena tretjina od predloženih zakonskih osnutkov je bila sprejeta ali modifikirana, ostali bodo morali čakati na drugo zasedanje kongresa, ki se snide v septembru.

Spremembam v delavski zakonodaji so ostro nasprotovali inozemski trgovski interesi, in prvi vrsti ameriški, ki imajo svoje tovarne v Mehiki. Ti interesi pričakujejo, da dobe na svojo stran novoizvoljenega predsednika Rubia, da bo vplival na kongres proti sprejetju predlog, ki so v škodo tujezemskim investitorjem.

Papirna bolezen potrala tretjo žrtev

Washington, D. C. — Tretja oseba, ki je umrla za novo boleznijo, katero razširjajo papige, je podlegla v soboto v Freeportu, Pa. Število obolelih je vedno večje. Bolezen se je pojavila v hlišah, kjer imajo papige. Medtem je prišla vest iz Baltimora, da je ondotni bakteriolog Herbert C. Ward izoliral bacil nove bolezni. Bacil je podoben onemu legarja ali tifusa.

Watt zanika, da je prejel denar od Lewisa

Springfield, Ill. — John J. Watt, bivši predsednik National Miners unije, ki je bil nedavno izključen iz te organizacije, je podal izjavo, v kateri zanika obdolžitve, da je prejel vsoto denarja od John J. Lewisa, ali da se je bal nastopiti pred eksekutivnim odborom, predno ga je izključil. Te obdolžitve proti Wattu je izrekel Pat Toohy, tajnik NMU.

Ženska konferenca v Londonu

Otvori se 4. junija in bo trajala tri dni

PREPIR V BELGIJI RADI ZAROT PROTI KRALJU

Vprašanje, če so zaroto skovali fašisti ali antifašisti, še ni rešeno

Bruselj, 13. jan. — Vodilni belgijski listi imajo te dni zanimivo polemiko. Bavijo se z vprašanjem, kdo je skoval neko zaroto proti belgijskemu kralju in kraljici, ki je bila odkrita tik pred poroko kraljeve hčere s italijanskim kronprincem.

"Solr" sumi, da je bila zarota delo italijanskih fašistov. Belgijka princesa je baje pred svojo poroko izrekla željo, da bi njen ženin izposloval izpušitev političnih jetnikov v Italiji. S tem bi se omililo javno menje v Belgiji proti fašizmu in njeni šenitvi s Italijanom. Tedaj so fašisti skovali zaroto, da ohladijo princezo napram političnim jetnikom. — Nasprotno piše "Nation Belge", da so zapleteni antifašisti, ki imajo svoj glavni stan v Parizu.

Konskripcija kapitala v vojnem času

Senator Dill je dejal, da je Reedova resolucija bluff

Washington, D. C. — (F. P.) — Senator Dill iz države Washington je imenoval Reedovo resolucijo, katero je sponzoriral Ameriški legija, naveden bluff. Resolucija je vsebovala točko, da se podvzame študija, kako naj se izvede konskripcija kapitala v vojnem času. Reed je predložil resolucijo v senatu 7. januarja.

Dill je dejal, da bi bila vsaka študija za konskripcijo kapitala v vojnem času brezpomenbna, ker je jasno, da se ne more storiti ničesar v tem oziru, kajti ameriška konstitucija prepoveduje zaplembo privatne lastnine. Lastnina, ki jo vzame vlada, mora biti plačana. Človeška življenja so zastoj in z njimi se lahko razpolaga v vojnem času, ne pa s privatno lastnino. Dill je Reedu sugestiral, naj izdela amendment h konstituciji, ki bi dovoljeval konskripcijo kapitala brez vsake obveznosti napram lastnikom, ako je odkritorečen v svoji zahtevi.

Reed je pozneje sam priznal, da se ne more storiti ničesar v tem oziru, ako se prej ne sprejme dodatek h konstituciji. Vse, kar vlada lahko stori, je obdavčenje dohodkov od dividend, ki jih vleče kapital.

Ženska konferenca v Londonu

Otvori se 4. junija in bo trajala tri dni

London, — Narodna konferenca delavskih žena se otvori 4. junija v Kingsway dvorani. Delavske žene se snidejo na konferenci letno in se vrši pod avspicijo delavske stranke. Na zborovanje pridejo delegatkinje od ženskih strokovnih unij in zastopnice združnega gibanja v Angliji.

Nekateri delajo preveč, drugi premalo

Cleveland, O. — Mestni uposlovni komisar B. C. Seiple apelira na podjetnike, da ukinejo čezurno delo v svojih tovarnah. Seiple je podvzel to akcijo, ker je slišal, da so v nekaterih tovarnah delavci prisiljeni delati čezurno delo, na drugi strani je pa veliko delavcev brez dela. Seiple podpira pri tej akciji Harry McLaughlin, predsednik državne delavske federacije.

Nadaljnih 23 smrtnih obsodb v Rusiji

Moskva, 13. jan. — Uradno sovjetsko časopisje poroča o novih smrtnih obsodbah. Trinaest oseb je bilo obsojenih na smrt v Berdickovu radi kontrarevolucionarstva. Obsojenci so večinoma bivši vojaški oficirji. V Dnjepropetrovsku je obsodba zadela štiri belogardiste, ki so priznali, da so umorili 150 komunistov. V Urupinsku je obsojenih na smrt šest kulakov, ki so odgovorni za nemire, pri katerih je bilo več sovjetskih uradnikov in revnih kmetov ubitih.

Kompanijske unije in socialen preobrat

Železničarji pri Pennsylvanski železnici so prisiljeni kupovati delnice

Altona, Pa. — (F. P.) — Uprava pennsylvanske železnice se je pred časom bahala, da njeni delavci lastnujejo skoro 50% delnic in da je na ta način pripomogla do mirnega socialnega preobrata. Povest je sicer drugačna, kajti znano je, da mora od 50,000 delavcev vsak plačevati dva dolarja na mesec na delnice.

Resnična socialna revolucija na tej železnici bo izvršena šele tedaj, ko bodo železničarji prisilili predsednika te družbe W. W. Atterburyja, da preneha s bojem proti železničarski organizaciji. Mnogi železničarji se še spominjajo stavke iz l. 1922, ko je železniški družbi prišel na pomoč zvezni justični tajnik Daugherty in državna policija, ki je bila v službi železniške družbe, da so pomagali strati upor železniških delavcev.

Unije imajo še močan vpliv na železničarje pri pennsylvanski železnici, akoprav družba ne prizna in ne dopušča organizacije med svojimi delavci. Atterbury je ustanovil kompanijsko unijo, ki ne pomeni ničesar za železničarje, ker se Atterbury lahko igra s uradniki te organizacije in morajo plesati po njegovi volji. Mesdna pogajanja ne pomenijo ničesar, kajti družba dovolj zvišanje mezde svojim delavcem le tedaj, ko na drugih železniških progah organizirani železničarji izvojujejo svoje zahteve.

Kadar bodo železničarji pri pennsylvanski železnici ustanovili svojo unijo, ki ne bo pod nadzorstvom družbe, šele tedaj bo prišel socialni preobrat. Unijsko gibanje se razširja med železničarji in morda ni več daleč čas, ko bodo železničarji pri pennsylvanski železnici zopet v pravi delavski uniji.

Davek na produkte

Zvezni uradnik meni, da bi tak davek zmanjšal brezposelnost

Washington, D. C. — (F. P.) — Ethelbert Stewart, zvezni komisar za delavsko statistiko, se ogreva za načrt obdavčevanja produktov, katerih se letno izdela v vrednosti \$90,000,000,000. En odstotek bi prinesel letno devetsto milijonov; breme bi nosil odjemalec. S tem bi se zmanjšala brezposelnost in utrdile bi se industrije, ki so sedaj prizadete. Vlada bi imela na razpolago zadosten kapital za financiranje novih iznajdb v produkcijskem obratu in bi tudi drugače držala industrijo v zdravem ekonomskem stanju. Ako se tak načrt sprejme, meni Stewart, bi bila anarhija v industrijskem življenju Amerike domalega odpravljena.

Nov lokal Konferenca za progresivno politično akcijo

Philadelphia, Pa. — Tukajšnji Nemci so ustanovili svojo lokalno politično organizacijo in jo priključiti Konferenci za progresivno delavsko akcijo.

DAVIS BO KMALU ZAPUSTIL SLUŽBO

Mika ga senatorska toga. Če ne dobi te, se bo "zadovoljil" tudi s guvernérsko častjo

Washington, D. C. — (F. P.) — Politiki v Washingtonu so trdno prepričani, da bo delavski tajnik istopil iz kabineta 4. marca. O izstopu se govori še dlje časa, kajti Hoover je že nekoč namignil, da si bo izbral drugega moža za načelnika delavskega departamenta. To prav dobro osvetljuje Davisovo izjavo, ki jo je izrekel v Philadelphiji, "da se ne bo mogel protiviti zahtevi ljudstva v Pennsylvaniji, ki šeli, da sprajme kandidaturu za sveznega senatorja." Primarne volitve se bodo vršile v Pennsylvaniji prihodnjega pomlad.

Poročila v listih, da je Davis konferiral z zastopniki delavskih unij v Philadelphiji, so se izkazale za navadno fikcijo. List "Union Labor Record" ne ve ničesar o teh konferencah.

Da bo Davis iskal pomoč pri industrijskih mogotcih in pri delavcih, je razvidno iz njegovih govorov, katere je imel pred rotarijskimi in drugimi bliskiškimi klubi.

Davis ima še druge načrte, ako ne bo uspel s svojo agitacijo, da ga volilci pošljejo v senatno zbornico. V tem slučaju bo kandidat za guvernirja in pri tem upa, da ga bo podpiral politični boss Philadelphije Vars, kateremu je bil odklonjen sedež v senatu radi volilne korupcije. V politični areni v državi Pennsylvaniji se vsakeho obeta šibka bitka pri primarnih volitvah, pa naj se stvar zasuka v katerokoli smer.

Federacija naskoči jug 20. januarja

Organizatorična kampanja v južnih državah se začne prihodnjim tednom

St. Petersburg, Fla. — Eksekutiva Ameriške delavske federacije je zaključila, da se kampanja za splošno organiziranje delavcev v južnih državah začne 20. januarja, to je prihodnji pondeljek.

Prvi naokos se izvrši v Birminghamu, Ala. Petdeset organizatorjev pojde takoj na delo pod osebnim vodstvom predsednika Williama Greena.

Železniški klerki izvojevali višje mezde

Wilmington, N. C. — Nad dva tisoč organiziranih klerkov pri Atlantic Coast železnici je te dni dobilo zvišanje mezde. Vsak klerk bo prejemal \$5.20 več na mesec kot doslej.

Kampanjo za zvišanje mezde je vodil L. L. Wooten, predsednik Bratovščine železniških klerkov. Železniška družba je dolgo nasprotovala povišanju mezde, ali odločen nastop železniške organizacije jo je prisilil na kolena.

Detroitški gasilci odklanjajo zvišanje plače

Detroit, Mich. — Člani požarne breme v Detroitu so pred nekaj dnevi dobili pet odstotkov zvišanja plače — \$215,900 v skupni letni vsoti — naker pa so izjavili po svojem zastopniku, da bodo apelirali na mestno požarno komisijo, naj ta sklep razveljavi. Gasilci izjavljajo, da bo ta denar bolje porabljen, če se izda za uposilitev onih oseb, ki so brez dela in v stiski za življenjske potrebščine.

Osepnice v Texasu

Texarkana, Tex. — Tu je 500 oseb obolelo na osepnih. Zdravstvena oblast je uvedla karanteno.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZDruZBE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne druzave (izven Chicago) in Kanada \$5.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Ciero \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; za tucemstvo \$0.60.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Ciero \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Čena oglasov po dogovoru. — Odpisni se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s urednikom

PROSVETA

2537-39 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglasju, na primer (Dec. 21-29), potem vsakega meseca na naslednjem, da vam je s tem davcem potekla naročnina. Ponovito jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Družba, ki hodi po glavi

Pregovor "sreča v nesreči" ali angleški pregovor "one man's trouble is another man's meat" (Petrova nesreča je Pavlova pečenka) ima ekonomsko podlago. V tej podlagi je toliko razumnosti kolikor je pri človeku, ki s svobodno kravo dere — toda to je baš tista osnovna razumnost, na kateri stoji stari ustroj človeške družbe.

Ker smo večinoma s kmetov, se še lahko spominjamo, kako modro so živeli in delali naši očetje. Sosed je molil za dež, ker se mu je debelala sušila. Njegov sosedi je pa istočasno molil, da bi bilo vsaj še dva dni lepo vreme, ker je pravkar pokosil deteljo in moral jo je posušiti. Molitev obeh je bila seveda potrata časa, kajti niti vsamogolnici Bog ni mogel obema ustreči; če bi ustregel prvemu, bi udaril drugega in narobe. Navadno je bilo tako brez božje intervencije.

Danes živimo v mestih in velemestih mogočne Amerike in življenje tukaj ni nič modrejše. Ne samo enkrat, pač pa vselej je nesreča bližnjega dobrodošla nekemu. Ko je leta 1915 utonilo 800 izletnikov na "Eastlandu" v Čikaški reki, je neki češki pogrebnik veselo vzkliznil: "Dvanajst sem jih pokopal! Baš prav je to prišlo!" — Ljudje, ki žive udobno, si ne žele elementarnih nesreč, toda brezposelnemu delavcu so — sreča. Kadar požar ali potres uniči mesto, pride veliko dela za stavbne delavce. Skoda enega je korist drugemu.

Zadnje dni je bil v Chicagu in po vsem srednjem zapadu velik snežen vihar, ki je zametal ulice in ceste z visokimi zameti. Nihče si ne želi takega viharja in debelega snega. Nihče? Brezposelne pare, ki nimajo centa v žepu, so ga pozdravile. Dva dni so kidale sneg in zaslužile par dolarjev. Neki tak revež je v zadnjem decembru pisal dopis v "Tribuni", v katerem pravi, da je dva dneva kidal sneg in potem je dve uri stal zunaj v vrsti, predno je dobil tiste revne cente. Med čakanjem se je prehladil in vse, kar je zaslužil, je dal zdravniku in lekarnarju. "Ako bomo delali le takrat, kadar sneg zapade, tedaj je čas, da se zapremo med boljše, ki je arditio zaključil svoj dopis.

Dokler je človeška družba socialno in gospodarsko organizirana, da se en del družbe veseli katastrof in nesreč in jih celo želi ne glede na to, kako je udarjen drugi del družbe — dokler je Petrova nesreča Pavlova pečenka — toliko časa je nekaj zelo narobe s to družbo.

Balkanska smola

Jugoslovanski bratje Bolgari imajo kralja Borisa. To je sicer njihova notranja zadeva, toda ameriško časopisje, ki se zanima tudi za Balkan, pridno notira številna poka tega balkanskega kralja. Ne vemo, kaj ima Boris opraviti z ameriško zunanjo politiko, kakor ne vemo, kaj ima opraviti sedemletni rumunski vladarček in njegova stara mama. Dejstvo je, da ameriški listi z neko posebno naslado zaobjejuje vse tri in vsak čas se svetijo njihove slike pred očmi ameriške čitajoče publike. Tako je Boris postal naš mednarodni problem.

Boris je v Ameriki prikupljiv najbolj zaradi tega, ker se kronično ženi. Siromak se vozi okrog po Evropi in išče žene, katere mu pa nihče ne da. Bogme žalostno. Vodilni ameriški listi ga vsak mesec enkrat oženijo — pa se hitro vse razdere. Zadnje čase pritiskajo z vsem svojim vplivom, ki ga nimajo baš malo, da oženijo Borisa v Rimu. Pa ne bo nič.

Zamilite se malo v smolo kralja bolgarskih bratov v Rimu. Boris pride v Rim in najprvo odlikuje Mussolinija z redom sv. Cirila in Metoda. Dobra diplomacija. Mussolini je vesel balkanskih odlikovanj. Nato je svat pri poroki italijanskega kronprinca. To je seveda velika čast za bolgarske kmete. Se večja čast pa pride, ko gre Boris k papežu in ga prosi, če bi smel on, ki je pravoslavne vere, poročiti hčer italijanskega kralja. Papež pravi: Ne! In Boris odide z dolgim nosom.

Ako ima kdo kaj vpliva pri bolgarskih bratih, naj jim vendar pojasni, da je njihov kralj velika prisloga. Če ne more dobiti nobene Bolgarke, naj ga "kvitajo", da bo enkrat mir v Ameriki. Bolgari bi morali vedeti, da vsak maček se lahko oženi, kadar dozori.

Glasovi iz nasebin

Nekaj novega

Collinwood, O. — Klub št. 49 JSZ bo aranžiral dne 2. februarja lep program z raznovrstnimi točkami. Program se bo vrši v S. D. Domu na 15335 Waterloo rd. Kakor druga društva tako se moramo tudi mi obratiti na naše umetnike, da na stopijo na odru ter s svojim izvajanjem dajo užitek udeležencem.

Mi, ki plačamo vstopnino k ta kim prireditvam in vidimo na stop raznih naših rojakov, jil pozneje hvalimo, grajam, občudujemo, ali se jim pa smejem. Ne briga nas in ne vprašujemo, kako so se naučili ono, ka so nam pokazali. In vendar ima jo mnogi težkoče prej ko dosežejo cilj, ki so si ga začrtali. Stopil sem do ene naših mladil rojakinj, ki je večletna pevka ter se vežba v klasičnem petju. Nastopila je že večkrat v S. N. Domu in enkrat tudi v S. D. Domu za društvo "V boj". Vsi smo jo radi poslušali in rojaki v Collinwoodu so se pohvalno izražali o njenem lepem glasu.

Stopil sem do nje ter jo vprašal: Miss Sterle, ali bi nastopili v S. D. Domu dne 2. februarja 1930? — Bom skušala, je odgovorila prijazno. — Ljudstvo ni ve, kakšne težkoče so pri učenju obnemem pa so zvezane tudi z velikimi stroški, je omenila gospo dična Sterle.

Vem in razumem. Nisem se sicer dosti učil v godbi, ali toliko vendar, da sem skušal, kdor hoče skozi glasbene šole rabi financno in potem pa dosti krat pri nastopih dobi mesta plačila v denarju nevalečno plačilo grajanja. Mati Jennette Sterle ima mesnico in grocery na vogalu Carry in E. 61 st. Jennette je zaposlena v Auditorium restavraciji, obnemem pa pohaja "vokalno šolo", da si izvežba glas za operno pevko.

Pričanil z 10. feb. 1930 priredi "Guild Opera Co." v Hanna Theater, E. 14 in Euclid ave. Victor Herbertovo glasbeno komedijo ali "comic opera" "The Fortune Teller" (Vedeževalka). V zboru nastopi tudi naša rojakinja. Pravila mi je, da bo to nekaj izredno finega in da bo vredno iti pogledat. Nastopilo bo do 150 igralcev v krasnih kostumih, da bo cela scenerija nekaj krasnega. — Miss Jennette Sterle bo imela za to opero tudi vstopnice v prodaj. Stanuje na 5608 Dible ave. V njeni umetniški karieri ji želimo, da doseže zašrtan cilj.

"Raufenkirer" pride tudi v Collinwood v SDD dne 2. februarja. Naš drugi rojak, ki sem ga obiskal, da bo nastopil za klub št. 49 JSZ, je Anton Eppich. Ako je soditi človeka po izrazih, kar mu je najljubše na tem svetu, potem vem, da ima Tone največ veselja do godbe. On vam je z dušo in telesom muzikant. La-tuje 3 instrumente (morebiti še več, pa jih nisem videl. Oboe, to je neke vrste klarinet, flavto in čelo. Tudi igra na vse tri. Pri koncertih igra čelo ali flavto. Kar dar pa igra za ples s kakim harmoniko trio, rabi "oboe," če se harmonikar razume na note, drugače pa prakticira ali poučuje.

Dejal je: Če bi se bil tako učil in mučil možgane za advokatski posel, bi bil med najboljšimi advokati.

Kadar hočemo v resnici imenovati kakega narodnega rojaka, potem to zasluži Anton Eppich. Kot godbenik bi lahko igral na svoje instrumente in pri tem dobil plačo, pa rajši nastopa kot diletant pri dramatičnem društvu "Cankar" in "Zarji." Zadnjič je pa nastopil pri federaciji društev SNPJ-kgt dimnikar v kupletu. In to bo ponovil v Collinwoodu.

Njegov tovariš bo Frank Mahne, učitelj in "brihtna buča," ki pozna vse dobre in slabe lastnosti stanovalcev v malem trgu v domovini.

Tudi Frank Mahpeta se še spominjamo. "Ma, on ga je Italijan, iz Trieste" doma. On je tisti, ki prodaja vodo za trehuh mazati. Pri operi "Grof Urh Celjski" je bil Frank Mahne tovariš Milnarjevega Janeza in je imel zelo lep nastop.

Kuplet dimnikar bi bil sam vreden, da poseti prireditve

dne 2. februarja. Imamo pa še druge točke, in tudi nekaj izrednega, o čemer bom poročal pozneje.

Frank Barbic.

Važno za Milwaukeecane.

Milwaukee, Wis. — Malo kdaj se oglašim v javnosti, a sedaj, ko smo zaključili leto 1929, čuim skoro dolžnost, da kot predsednik org. Slovenskega doma udi jaz napišem par besed. Veliko se je že napisalo o napredku te organizacije v preteklem letu in poudarjam tudi jaz, da je slovenski dom napredoval v letu 1929 več kot v vseh prejšnjih stih skupaj. In zakaj? Jaz sem prepričan, da zato, ker se je direktorji živeli v potrebe našega doma in pa ker je znal skupno in zadržno delati v svoji nalogi. Ktorilo se je vse za napredek našega naroda in naše bodoče organizacije, mladino, da bo vedela povedati, ko bo odrasla, da rihaja iz naroda, ki je bil združen. Delalo se je z mislijo na naša številna društva in klube in vse posameznike, da bomo in neli skoro svojo lastno stredo. Delalo se je za to, da se našim potomcem ne bo treba sramovati. Delalo se je in se še, da počezemo skupni napredek in da losezemo vpliv pri drugorodnih.

Zato, dragi delničarji in delničarke, upam, da boste tudi vi so delo upoštevali in sodelovali pri vsaki priliki, kajti še je velika pot pred nami. Pomagajmo letati zato, da se ne bo naša mladina sramovala maternega jezika. Videli smo že mnoge, da se ne sramujejo, in lepo je to. Sili-li smo njih petje na radio in videli njih sodelovanje pri programih. Kako bo to vse lepše, ko bo ta mladina nastopala v naši lastni dvorani! Kako bo to na nas vse boljše vplivalo!

Čenjeni slovenski bratje! In sestre, naj nas vse tudi k nadaljnjemu delu bodrijo krasne pesmice, ki smo jih slišali peti od nam priljubljenega gospoda Banovca. "Kje je moj mili dom?" je žvrgolel. Tudi za nas je to vprašanje. Ob priliki naše prireditve to pol zato, da podkrepki naše delo in kdor tega ne upošteva, tisti je nezavedni Slovence, ki ne pripozna težkoče in trpljenja svoje matere in ne ve, kaj pomeni napredek svojega lastnega naroda v tej nam novi deželi, sedaj naši domovini.

Ob zaključku še tole: Čenjeni delničarji in delničarke, v petek 17. jan. je glavna seja v South Side Turn dvorani; dolžnost vsakogar je, da pride na to sejo, kjer bo lahko vsak povedal, kaj misli o napredku in kaj bi bilo dobro, da se sprejme v dobrobit še večjega napredovanja. Izvolili boste zopet direktorji, ki bo imel v tekočem letu moč, da deluje po svojih najboljših zmožnostih za napredek organizacije. Najvažnejše je to. Zato delujemo za to s pametjo, srcem in premišleno in vse bo lepo šlo naprej.

Sedaj naj pa še izrečem mojo veliko zahvalo. slov. listom, posebno našemu domačemu listu "Obzoru" in čikaški Prosveti in Amerikanskemu Slovincu, ki so nam šli vedno na roko. Brez tega ne bi nikdar mogli tako napredovati kot smo. Zato apeliram na vse delničarje in delničarke, da to tudi upošteva in vračajo naklonjenost za naklonjenost s tem, da agitiramo za liste, ki nas podpirajo.

Torej še enkrat hvala vsem in na svidenje na delniški seji 17. jan. ob 7. zvečer.

S pozdravom Frank Lustich, predsednik.

Slika iz ameriškega življenja

Hamilton, Ontario. — Silvestrov večer je pripomogel do tega, kar se je pripetilo pred dalj časom v neki hiši v deželi miru in slave. Vse križem gredo čestitke in voščila k novemu letu. Tudi jaz se spominjam onih "čestitk," ki so se odigravale v velemestu velike, a neslojne družine. Zanimoval sem si tisto dramo pobožno vzgojenih in nezavednih ljudi. Do ravsa in kavsa je bilo prišlo radi preobilo zavrite pijače, katero so izdelavali sami. Pri njih sem bil zapisan za "boljševika" in neverneža. Snežna odeja je pokrivala zemljo tisti večer, kakor da po-

kriva vse grehe in hudodelstva; za nebu pa so pometikovale zvezdice, kakor da se veselijo oznanjanja Gospodovega. Tisti večer sem bil zašel v družbo, da pričakoma novega leta. Ko je napačila dvanajsta ura, smo drug drugemu voščili sreče v novem letu.

Prihajajo proti domu, zaslišim vik in krik. Odprem vrata, pogledam, kaj je hudega in zagledam gospodarja, ki je ležal na tleh ves oblit s krvjo. Osupnil sem za hip, ko sem na močevem obrazu zapazil zvejavčo rano. Sam nisem vedel, se li nahajam med divjaki, ki ne poznajo ne šole, ne cerkve.

Nudil se mi je nelep prizor: žena proti možu, mož proti otrokom, otroci proti očetu. Največja zmešnjava. Vseih so se združili in vsi nastopili proti enemu. To se je dogajalo v družini, ki je bila vzgojena v duhu "ljubite se med seboj." Drugi dan so hodili okrog dentistov in zdravnikov; pred ljudmi so skušali skrivati družinsko sramoto.

Niso se ljubili niti med seboj niti ne svojega bližnjega. Iz go-le nevoščljivosti je ta vzorna družina celo ovadila svojega konkurenta, ki je bil v "biznisu," radi tega, ker je šlo njemu boljše kot pa njim. Ah, ti nesrečna, hinavstva polna vera, ki drži ljudi v temi. Oskrunjena si kakor ameriška prohibicija. Zivis samo na papirju. Radoveden sem, kako bi se bil takrat izrazil gospod Trunk o svojih ljubezah, ako bi bil videl kravro ljubezen med svojimi ovčicami. Vsaak Silvestrov večer vidim pred seboj tisto bizantinsko početje, tisto rodoljubno, družinsko vojno. Pota "božje previdnosti" so v resnici čudna.

John iz Kanade.

Poročilo zastopnika

Pittsburgh. — Večkrat poročam iz raznih nasebin o slabih delavskih razmerah, kljub temu pa pridno obiskujem naše rojake. Tako sem se dne 7. januarja napotil iz Pittsburgha v Moon Run. V moje veliko začudenje se na poulični kari sestane s stano znanko Mrs. Žust in njeno hčerko Mary. Mrs. Žust mi je povedala, da ji je umrl sopro, kar je bila zame tako težka novica, da sem dalj časa molčal. Z njim sva se namreč razgovarjala o raznih stvareh komaj-par dni pred božičnimi prazniki. Na vprašanje sem izvedel, da je pokojni preminul dne 29. decembra. Bil je le par dni v postelji.

Bil je rahlega zdravja že več let, vendar pa človek kar težko verjame, ko sliši tako novico. Za vedno se je poslovil ravno, ko je nastopilo novo leto. Pogreb se je vršil na novega leta dan. V življenju sta z ženo varčevala in pridno delala in spravila skupaj lepo premoženje. Pokojni John je bil naprednega mišljenja, rad je pri vsaki priliki zagovarjal napredno stvar in je rad vsakemu pomagal po svojih močeh. Sedaj je konec vsemu. Bil je narvočnik na dnevniki Prosveta, kar pa ne pomeni, da list izgubi naročnika, ker je soproga pokojnika ravnotako vneta čitateljica Prosvete kakor je bil John. Pokojnik je zapustil poleg soproge dve hčeri in enega sina. Družini pokojnika izrekam moje sožalje.

Anton Zidanšek.

Brezposelnost v Bostonu

Boston, Mass. — Novoangleški industrijski svet je pred kratkim izdal poročilo, da industrijska depresija ni zadela ta del ameriške Unije in da je zaposelnost normalna. Izjava državnega delavskega departmeta, ki je uvedel študijo o zaposlenosti v industrijah, podaja povsem drugačno sliko. V Bostonu je v preteklem letu število brezposelnih narastalo za deset tisoč in zaposelnost se je zmanjšala tudi v drugih mestih Nove Anglije. Čevljarstva industrija je glavna v Bostonu, druga je tiskarska in elektrarska.

Hurwitz oproščen

Washington. — Sodnik R. Mc-Mahon je izpustil na svobodo Simon Hurwita, ki je bil aretiran na obtožbo nesodobnega vedenja, ker se je udeležil demonstracij pred poslopjem mehiškega poslanika 4. januarja. Trije njegovi tovariši, ki so bili obtoženi enakega prestopka, so bili izpuščeni pred par dnevi.

Dožnost naturaliziranih državljanov

Vprašanje takozvanega "dvojnega državljanstva" (dual citizenship) za naturalizirane državljane je jako koeljiiva stvar. Mnoge države smatrajo naturalizirane ameriške državljane še vedno za svoje državljane in ti, ako se nahajajo pod njihovo jurisdikcijo, so zato podvrženi njihovim zakonom, in tako tudi vojaškim zakonom. Intervencija ameriške vlade njim ne more pomagati, ako ni mednarodnih pogodb glede državljanstva. Lo glede nekaterih držav obstojajo take mednarodne državljanske pogodbe, ki odpravljajo vprašanje dvojnega državljanstva.

Italija, na primer, smatra vse izseljene Italijane in tudi njihove otroke še vedno za svoje državljane. Ako so se ti podali na obisk v Italijo ali se tja povrnili, morali so služiti v italijanski vojski, ako je italijanski zakon tako veleval. Ko so se kasneje hoteli povrniti v Ameriko, so našli, da jim ameriški konzul ni hotel dati potnega lista, češ da vsled vojaške prisegave zvestobe so avtomatično zgubili ameriško državljanstvo.

Tudi v Jugoslaviji obstoja načelo, da jugoslovanski državljani ostane tako dolgo jugoslovanski državljani, dokler ne zaprosi, da ga izpustijo iz jugoslovanskega državljanstva. Ameriška naturalizacija sama na sebi ne spremeni njegovega prejšnjega državljanstva v obeh jugoslovanskega zakona.

Nedavno je italijanska vlada izdala v tem pogledu važno naredbo, ki ne bo zanimala le velikega števila Jugoslovancev, ki so italijanski podaniki, marveč je splošnega zanimanja v tem pogledu.

Italija je namreč odredila, da od sedaj naprej za časa miru vsi naturalizirani ameriški državljani italijanskega izvira in njihovi v Ameriki rojeni otroci smejo priti v Italijo na obisk in ostati tam za dobo enega leta, ne da bi imeli med tem nikakih situosti v zvezi z vojaškimi zakoni. Ta oprostitve od vojaških dožnosti se ne tiče le sedanjih dožnosti, marveč tudi zamujenih dožnosti v preteklosti. Skratka vsakdo se lahko povrne za enoleten obisk brez nikakega strahu pred mogočnimi posledicami vojaške dožnosti. Pomembno je, da ni italijanska vlada izdala to naredbo izrecno le v korist naturaliziranih državljanov, marveč sploh vseh Italijanov, nastanjenih v prekomorskih deželah, brez ozira na to, da li se povrnejo v Italijo z italijanskim ali kakim drugim pasportom. Italijanska vlada ni s tem formalno priznala nikakih predprav za naturalizirane ameriške državljane, marveč raztegnila isto pravico na vse Italijane v inozemstvu, naj bodo naturalizirani ali ne. To je pomenja, da se je Italija odrekla pravici uvojačiti ameriške državljane italijanske narodnosti, marveč le, da Italija za časa miru ne bo uveljavljala svojih vojaških zakonov glede njih.

Grška je odredila nekaj sličnega glede ameriških državljanov grškega pokoljenja, ali omejila je dobo bivanja v Grčiji na tri mesece, tekem katerih se dotičnik nima bati nikakih situosti glede vojaške dožnosti.

Grška in Italija nista edini deželi, ki zahtevata izpolnitev vojaške dožnosti od naturaliziranih ameriških državljanov. Združene države so sklenile naturalizacijske pogodbe s sedmi inozemskimi državami: Belgija, Bolgarska, Danska, Anglijska, Norveška, Portugalska in Švedska. Pod temi pogodbami te države priznavajo naturalizacijo in bivši podaniki niso podvrženi ni vojaškim ni drugim državljanjskim dožnostim; v dotični deželi. Mirovna pogodba po svetovni vojni vsebuje enako imuniteto za ameriške državljane, ki so bili poprej državljani Nemčije, Avstrije ali Madjarstva. Naturalizacijska pogodba s Čehoslovakijo bo brezdvomno kmalu uveljavljena; bila je že ratificirana s strani Združenih držav, ali še ne s strani Čehoslovakije. Ali je še mnogo drugih evropskih držav, ki bodisi ne pripoznavajo pravice svojih državljanov do naturalizacije v

(Daje na 3. strani)

Kdo je potegnil učenjake?

Bayle je potegnil iz koščka giine majhno vlakence trave in je dognal pod drobnogledom, da so bile vse stanice nedotaknjene. Če bi ploščica res ležala stoletja v zemlji, bi bilo to povsem nemogoče. V drugi ploščici je bil odkril drobce nekake niti, ki je bila barvana z anilinsko barvo; le-ta je kemičen izdelek, ki je bil iznajden stopar v 20. stoletju!

Ko so Fradinovi, očitno prav brihtni kmetje, spoznali, da vsa sleparija najde med nekaterimi učenjaki svoje zagovornike in učen razlagatelje, so odkrili še dva "groba" s podobno vsebino. Vso to "starinsko" ropotijo so razmestili v eni izmed svojih resne hiše in Emil pobira še danes štiri franke vstopnino za ogled "glazelskega muzeja".

Nastane vprašanje: Kdo je zakopal glozelske ostanke in čemu? Ali si je kdo dovolil neokusno šalo, ali pa je to sleparijo povzročil eden izmed Fradinov, da jo izkoristi v svoje gmotne namene!

Tako newyorški "The Literary Digest".

Podobnih, dasti morda manj važnih in le za ožji krog pomembnih mistifikacij je bilo izvršeno že precej. Spomnimo se n. pr. češkega spora za kraljevdvorski in zelenodvorski rokopia. V glozelskem primeru so hoteli mistificirati vse šlovestvo in osaratomiti vse znanost, v češkem primeru pa je hotel Vaclav Hanka, ki je baje dal zakopati v zemljo rokopise s pesmimi o davni češki preteklosti, mistificirati češki narod. Samo, da je bilo Hankino stremjenje nekoliko plemenitejše: najdba "starih" rokopisov je imela koristiti češkemu narodnemu preporodu in utrditi češki sloves pred Nemci, češ, narod, ki ima tako staro slovstvo, je kulturno enakovereden nemškemu. In res se je znatna struja narodnega gibanja naslonila na te rokopise. A kmalu je nastal težak spor, ker so nekateri začeli dvomiti o njih pristinosti. Dokazi teh dvomljivcev so bili tako prepričevalni, da se močno čudimo, kako so se mogli toliko izobraženi ljudje zavzemati za nje. V znatni meri je vdrževal bajko o pristinosti teh rokopisov strah, da bo prizadeto češko rodoljublje, če se pove resnica o "narodni svetinji". V boju zoper rokopise je najbolj odkloval sedanjji prezident češkoslovske republike T. G. Masaryk, ki je učil, da narod ne sme graditi svoje kulture na slepariji in laži. Zaradi tega so ga listi psovali z "narodnim izdajalcem". V ogorčenih sporih in časiških bojih, ki so imeli velik vpliv tudi na politično življenje, pa je ostal Masaryk s peščico svojih pristašev zmagovalc in njegovo geslo "Resnica zmaguje" je danes geslo vsega prosvetljenega naroda.

Tako nas glozelske mistifikacije spominjajo tudi nedavne češke preteklosti.

(KONEC.)

Srčne bolezni

Malo ljudi se zaveda rastoče nevarnosti srčnih bolezni za zdravje in da tvorijo vprašanje javnega zdravstva, ki je še bolj pomembno kot tuberkuloza ali rak.

Iz posebnih poročil na federalni zdravstveni urad s strani nekaterih držav s skupnina prebivalstvom 25 milijonov ljudi, se je pokazalo, da izmed vsakih 100,000 ljudi 228 oseb je umrlo radi srčne bolezni, 106 radi obstibnih bolezni, 105 radi raka in 100 radi pljučnice. Izmed teh štirih velikih morilcev šlovestva stoji boljše srčne bolezni na prvem mestu. Ali te številke ne povedajo vse groze; dejstvo namreč je, da številno smrti radi srčnih bolezni stalno raste. Tekom osmoletne dobe od 1917 do 1925 v takozvani registracijski površini Združenih držav se je prebivalstvo pomnožilo za eno tretjino, število smrti radi srčnih bolezni se je podvojilo in število smrti, h katerim so srčne bolezni prispele, se je povejšalo za 81%, dasi je število smrti iz vseh drugih vzrokov povisalo za eno sedminko.

Srčna bolezen je pred vsem bolezen ranege življenja. Skoraj 75% vseh srčnih bolezni se razvije v otrocih pod starostjo 10 let in le 12% osehba čez 40 let.

V letih 1921 do 1927, izmed 100,000 otrok v starosti od 5 do 19 let, 20 jih je umrlo vsako leto radi srčne bolezni. Z drugimi besedami v takozvani registracijski area (t. j. 37 držav, vsebujočih 82% celokupnega prebivalstva Združenih držav) srčna bolezen je bila tretja na vrsti izmed vzrokov smrti pri otrocih. Izmed skoraj 18,000 otrok, pregledanih s strani federalnih zdravnikov, se je našlo, da 3 izmed vsakih 100 je imelo srčno bolezen.

Srčna bolezen more biti prirojena ali pridobljena. Malo se more storiti proti razvoju prirojenih slučajev, razun večje pažnje glede bodočih mater. Pridobljene srčne bolezni nastajajo ponajveč vsled nepravilnih načinov življenja in valed infekcij, zlasti onih revmatične vrste. Skriktacija, davica, revmatizem in tonsilitis imajo dostikrat za posledico srčne bolezni.

Napačne zdravstvene navade in nepravilna higijena, kot pomanjkanje telesne vaje, preveliko vživanje pijače in stimulantov, nepravilna hrana, dostikrat dovajajo do degeneriranih sprememb srčnih mišic.

Značilna zveza med revmatizmom in srčno boleznijo pokazuje na potrebo pravilnega zdravljenja revmatičnih infekcij. Otroci s gnjilimi zobmi in z bolnimi bezgavkami so dostikrat podvrženi revmatičnim napadom. Radi tega je treba odpraviti gnjile zobe, bolne bezgavke itd. In ker tudi sv. Vida ples (chorea) in takozvani "growing pains" otrok so brčkone revmatične narave, treba v vseh teh slučajih paziti natančno na mogočnost, da ne nastane srčna bolezen. Zdravniški pregled revmatičnih otrok je velikanske važnosti.—FLIS.

Vesti iz Jugoslavije

DR. VLADIMIR MAČEK, VOĐJA HRVATOV, ARETIRAN

Odkrili so baje teroristično organizacijo. — Vodili so jo radičevci. — Nameravali atentat na vlak in zagrebško katedralo

(Izvirna.)

Današnji časopisi priobčujejo sledeče uradno poročilo vladne časopisne agencije "Avala":

"Zagrebski policiji se je zadnje dni posrečilo priti na sled pripravljene teroristične akcije, ki bi se imela izvršiti tiste dni, ko so zastopniki hrvatskih mest in kulturnih društev v narodnem navdušenju odhajali v Beograd pokloniti se Nj. Vel. kralju. Udeleženci teroristične akcije in glavni krivci so aretirani. Po izpovedbah prijateljev oseb je ugotovljeno, da se je imel izvršiti njihov atentat v Zagrebu in sicer s pripravljenimi peklenjskimi stroji, ki jih je policija tudi našla in so v njenih rokah vsi, razen dveh. Atentati so imeli biti izvršeni na vlak, s katerim so iz Zagreba 116. t. m. potovale poklonitvene deputacije in v katedrali katedrali za časa velike mase 17. t. m. o priliki rojstnega dne Nj. Vel. kralja in, kakor kaže, tudi zvečer istega dne v hotelu Esplanade o priliki svečane g pesa.

Ugotovljeno je, da so glavni krivci: Cveto Hadžija, odvetniški pripravnik, Anton Štefanka, običajni uradnik v Karlovcu, Ivan Bernardić, študent, Martin Frankić, trg. potnik, Velimir Močan, absolviran filozof, Ivan Pripić, študent, Ivan Bas, trg. potnik in Djuro Milković, kuhar. Pri pripravah pa so pomagali kot pomagači — udeleženci — polkovnik v pokojju Vilko Begić in bivši narodni poslanec bivše radičevske stranke prof. Jakob Jelasić.

Policija je o tej stvari izvršila preiskavo in izročila krivce sodišču. Pred preiskovalnim sodnikom je bila dozdaj zaslišana večina prizadetih oseb, ki so v glavne ponovili izpovedbe, ki so jih dali na policiji. Begić in Jelasić pa sta, priznavajoč svojo udeležbo, ponovno označila pred preiskovalnim sodnikom kot pomagača dr. Vladimira Mačka, bivšega narodnega poslanca bivše hrvatske seljačke stranke, ki je preko njiju dal denarja nekim gori označenim osebam, ki so imeli izvršiti teroristično akcijo. To je ugotovljeno tudi iz drugih okoliščin in izpovedb.

Na podlagi tega je preiskovalni sodnik zaslišal dr. Vladimira Mačka in ga s svojim odlokom pod D. S. Br. 2264 z dne 22. t. m. poslal v sodni preiskovalni zapor, kakor tudi vse druge zaslišane osebe. Ta zapor je po zakonu obligatoren.

Tako poroča "Avala". Koliko je resnice na vzrokih aretacije oziroma povodih — ni mogoče reči. Dr. Mačka, Radičevega naslednika, dolže torej, da je organiziral teroristično skupino, ki naj bi s svojimi atentati motila proslave rojstnega dne kralja, zlasti pa še izvršiti atentat na posebn vlak, ki je vozil v Beograd zastopnike občin in mest Hrvatske, da se poklonijo predsedniku vlade in kralju.

Preiskava bo pokazala svoje. Beležimo le govornice, ki so zadnje dni krošile po Jugoslaviji: da je bil namreč na ta posebni vlak atentat prirejen in tudi izvršen, le da ni v polni meri uspel.

Počakajmo preiskave. Ljubljanski ZOO lovi razne tice in živali ter jih spravlja v svoj vrt. Pred dnevi je z divjimi rami in gosmi priletel na ljubljansko barje tudi sokol-selec, redek gost naših pokrajín. Nekaj dni je kar ostal na barju. Hrane dovolj — kam bi dalje. Nazadnje so ga ulovili in zdaj ga ima ZOO. — V bližini Mestnega loga pa so ulovili divjega mačka, ki je hodil kure klat. Tudi tega so predali zooškemu društvu. Zdaj oba divjaka tičita v kletkah ter sta nemirna. Svobode jima manjka.

Prve nesreče radi poledice

Ljubljana, 21. dec. 1929. Poledica je izraz, ki smo ga menda dobili šele po prevratu od južnih državljanov. Pomeni pa zmrlor skorjo snega, ali od snega poledenel tlak, na katerega stopiši sigurno, kot bi ne bilo nič in padeš kot bi bilo nič. Ljudje sicer pometejo s tlaka sneg, a poledice ne morejo. Ta poledica dela vsako leto mnogo preglav. Ljudje padejo, si zvinejo nogo, zlomijo roko ali notranje pretresejo.

Včeraj je bil pri nas prvi dan snega. In dan prvih nesreč na poledici radi poledice. Po cestah so napravili fantini že kar cele proge dranic, prve snežinke so na tlaku zvoledene in primrzle na kamen, kaj boljše za spodrsenje in padeč. So ljudje, ki so menda rojeni žonglerji. Ti stopijo na poledico, spodrsnejo in ne padejo, ampak zaplešejo, zakrižajo z rokami in ostanejo lepo na nogah. Vsi pa tega ne znajo.

Včeraj so se ponesrečile samo ženske na poledici. Mogoče je tudi kak moški padel, pa se je sam pobral in močlal. Kaj bi to sramoto raznašal?

Prva ponesrečenka je bila Franja Zajc, uradnica. Zjutraj na poti v službo je padla in si zlomila levo roko in dobila tudi druge poškodbe, da je jedva odšla domov. Zdravnik pa jo je takoj poslal v bolnico, ker se je morda ponesrečila tudi notranje. — Druga je bila trgovka Kušljan. Opoldne je padla na cesti in si zlomila nogo. Tudi njo je rešili avto odpeljal v bolnico. Najtežje pa se je poškodovala Helena Bleiweisova, žena podpolkovnika v pokojju. Padla je v Dalmatinovi ulici in si zlomila nogo v kolku. Prepeljali so jo takoj v bolnico.

Tako je začela letošnja poledica s svojimi žrtvami. Lani je bilo teh nesreč zelo mnogo in nekaj prav hudih. — Ko pa bo prišli mraz, pa bo spet mnogo barakarjev romalo v bolnico, obolelih radi mraza. Tem je najhujše.

V Ljubljani je začel izhajati nov list z naslovom "Zena in dom", ki hoče biti posvečen aktualnim ženskim vprašanjem in vprašanjem doma. Tako je posvečena predvsem stanovanjski kulturi, ki naj bo gojena v modernem duhu, ter ostalim vprašanjem mode, vrto, lepoticja, kmečkoga doma, notranja ureditev stanovanj, posameznega pohištva, ročna dela i. t. d. Skratka — za vse, kar se tiče žene in njene okolice — doma. Zasedlovali hoče pa tudi gibanje žensk, ter poročati o vsakem važnejšem dogodku. Za zabavo bo priobčevala tudi pesmi in povesti. Skozi vse leto 1930. bo priobčevala povest češke pisateljice Preissove iz koruškega življenja, ki se je začela v prvi številki, ki ji je napisal dr. Ivan Lah tudi članek o pisateljici Preissovi. — Središče te prve številke pa tvorita članek o novi stanovanjski kulturi, nazorno pojasnjen s 5 reprodukcijami notranjosti stanovanja Podkrajškove vile (moderna je dilaica, pisarna, salon in domača kmečka soba v slovenskem stilu) — ter članek hollywoodskega kameramana Lista-Znfarsčiča, ruderista iz Slovenije, o prvi in edini slovenski filmski igralki v Kaliforniji, zal Zaranili-Srišeniovi Zalci iz Kranja. Vsi ti članki so bogato ilustrirani. Ker je njegov namen, da širi svoje misli v vse sloje ženstva, je njegova naročina tako nizka, da si ga lahko vsako naroči. Stane za vse leto 49-Din. Naroča se: Zena in dom, Prule 11, Ljubljana.

Zima pritisnila na Balkan

Ljubljana, 23. dec. 1929. Kar v nekaj dneh se je vreme spremenilo iz dobre zime v hude meteže preko vsega Balkana in celo južne Italije. Jevda da je snežilo v naši državi en dan, dva, že so začela prihajati poročila o velikih snežnih ovirah na naših progah. Celo v južni Srbiji je snežilo na moč. V Sloveniji je snežilo le v petek in nekoliko v soboto, tako da je zemlja pregrnjena z belo rjuho, toliko kolikor je pač za božič treba. Saj je božič lep šele, če moraš s polnočnicam gaziti skozi sneg. Vsaj malo ga mora biti. Po Gorenjskem seveda ga je v višjih legah padlo več in je verjetno, da se bodo smučarji za božič že lahko veselili svojega zimskega športa. Poročila iz vseh delov države pa pišejo o silnih zametih na jugu. Primorje z Liko in južna Srbija sta s snežnimi zameti vsako zimo zelo bogata. Tako poročajo iz Skoplja, da je zadnje dni snežilo tamkaj na vso moč, tako da je n. pr. neko orožniško patruljo sneg zasul. Šele čez tri dni so jo našli, a vseh pet možoroknikov je bilo že mrtvih. Kako je prve dni sneg grozil, priča najbolj poročilo iz Sofije, ki pripoveduje, da so snežni zameti ustavili neki vlak blizu postaje Dragoman. Sneg je vlak v pol ure pokril z 10 m visoko plastjo. Iz Sofije so poslali na pomoč vojaške in delavske oddelke, ki odkopavajo vlak. Boje se, da niso vsi potniki že smrznili, ker je mogoče že zmanjkalo kuriva. Mraza pravega prav za prav še ni. Temperatura še ni tako zelo padla, povprečno 4 stopinj C je v državi. Pač pa je mnogo snega. V južni Srbiji in v Bosni je na mnogih krajih nad 2 metra snega. Radi tega je promet silno oviran. Nekateri kraji so že popolnoma odrezani od sveta. Zaprute so proge, pretrgane telegrafske in telefonske žice. Tako je proga Niš-Zaječar neprehodna. Iz Niša so poslali pomožni vlak z delavci, ki naj očistijo prog, a so se morali vrniti brez uspeha, ker je bil ves trud zaman. Sneg jim je prog sproti zasipal. Na progah Beograd-Ljubljana in na progah v Sloveniji promet ne trpi. Velik požir na Bledu, Zgorelo goslojpe hotelirja Kende Ljubljana, 27. dec. 1929. Po Gorenjski se zadnja leta kladi neki požigalec, ki zažiga razne hiše ter povzroča ljudem veliko škodo. Varnostni organi ga nikakor ne morejo zaslediti kljub vztrajnemu iskanju. Že letos je bilo več požigov v blejski okolici in prav na božično noč — od 25. na 26. t. m. — je četrtič zagorelo. Ljudje so radi tega stalno v skrbeh in bedijo pozno v noči, da bi čim prej opazili morebitno nesrečo. Stalno žive v nekem strahu požigov. Tako je tudi soprog blejskega hotelirja Kende bedela na božični večer pozno v noč, v strahu, da morebiti spet začuje kake kliče na pomoč, kakor se je to zgodilo že par nedelj in praznikov zadnjih mesecev. Topot je morala sama klicati na pomoč sosedo, zakaj domačija je zagorela. Bilo je proti polnoči, kar je gospa Kenda zaslišala nekako prasiranje. Pogledala je skozi okno in videla, kako je bilo mahoma vse gospodarsko poslopje in plamenih. Poklicala je moža, odhitela brž buditi poale in obvestiti ljudi o nesreči, požaru. Z dekle sta vdrli v hlev, kjer se je že podiral strop. Posrečilo se jima je v največji nevarnosti zapoditi iz hleva vseh 26 krav in kakih 50 ovc. Nekaj ovc pa so zajeli plameni. Sin je hitel v bližnji vas Grad klicat gasilce, ki so res kmalu prihitali h Kendovim, a je bilo že zamujeno. Ogenj je razsajal v senjaku, kjer je zgorelo kakih 120.000 Din vrednega sena. Ko se je zrušil gornji del gospodarskega poslopja, je ogenj zajel shrambo voz. Zgorelo je 12 senenih voz, dve kočiji in mnogo gospodarskega orodja. K sreči ni bilo vetra in gasilec je bil posrečilo ogenj lokalizirati, omejiti ga na gospodarsko poslopje, sicer bi se prav lahko užgal smrekov gozd, odkoder bi se ogenj razširil na vso vas Grad. Popolnoma pogasili so šele naslednjega dne proti večeru. Posestnik Kenda cenil vso škodo na preko 1 milijon Din. Gospodarsko poslopje v dveh nadstropjih je bilo zgrajeno šele pred osmimi leti in popolnoma moderno urejeno, z najnovejšimi gospodarskimi stroji. Nadalje je imel Kenda v shrambah različni inventar za svoj hotel, a je zdaj tudi to zgorelo. Sicer je poslopje bilo zavarovano, a zavarovalnina še od daleč ne krije škode. Požigalec je brzokone prišel iz pogled stotekega gozda. Zanetil je prav strokovnjaško, ker je pričelo poslopje goreti na vseh krajih hkrati. Orožniki izvršujejo svojo dolžnost: iščejo požigalca, kakor so ga iskali vsa zadnja leta. Brez uspeha.

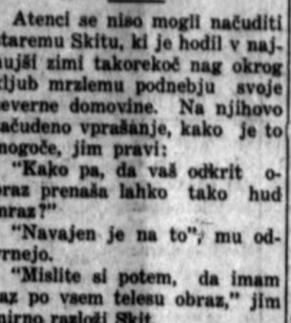
Princip utrjevanja v otroški vzgoji

Atenci se niso mogli načuditi staremu Skitu, ki je hodil v najhujši zimi takorekoč nag okrog kljub mrazu podnebu svoje severne domovine. Na njihovo začudeno vprašanje, kako je to mogoče, jim pravi: "Kako pa, da vaš odkrit obraz prenaša lahko tako hud mraz?" "Navajen je na to", mu odgovorje. "Mislite si potem, da imam jaz po vsem telesu obraz," jim mirno razloži Skit.

Mislim, da je res nemogoče jasneje ponazoriti princip utrjevanja, kakor je to storil prirodni Skit. Gotovo je, da nismo ob rojstvu na obrazu in rokah nič manj neobčutljivi kakor po ostanem telesu. Vse obstoji le v navaji. Medtem ko obraz in roke neprestano izpostavljamo vsem vremenskim neprilicam, ščitimo pred njimi pa vse ostale dele telesa odejavajo jih v obleke in obutev. Odtod neobčutljivost prvih in razmeroma večja občutljivost zadnjih. Namen obleke je, da blaži ostre vplive surovih atmosferskih neprilik, ne sme pa povzročati mehkužnosti in manjšati odpornost telesa. Ker je težko najti vedno pravo mejo med ščitjenjem telesa in mehkužnostjo, si moramo o tem razbistriti pojme. V interesu našega zdravlja je, da čim manj zmanjšamo odpornost telesa proti vremenskim neprilicam, zato naj bosta oblačenje in obleka podvržena določnim higijenskim predpisom, naše telo pa podvrženo postopnemu utrjevanju. Prav tako je ločiti pravo utrjevanje od drznega in zdravju kvarnega izpostavljanja. Utrjevanje naj se vrši prav tako natančno po pravih brez skokov in začne naj se o pravem času. Grška pripovedka pravi, da je modra Fedida vrgla Ahila koj ob rojstvu v reko Stix in ga napravila neranljivega ter tako zavrnila vseh poznejših junatv in uspehov v življenju. Če hočemo napraviti človeka neranljivega pred mehkužnostjo, ga moramo lahko razvijati. Kar se oblike tiče, ne sme biti pregorka, odeja ne pretežka. Menim, da je pri nas v pogledu obleke večja nevarnost v tem, da se otroci prej preveč kakor premalo oblačijo. In to počeniš že od prve mladosti sem. Je to zgrešeno, ker je tak človek pozneje manj odporen. Videl sem ciganko, ki je ob cesti v velikem mrazu povijala dete. Splošno je pa znano, da so ciganski otroci zelo odporni. Dr. A. Breclj omenja v svoji brošurici o jetiki, da je opazoval drvarje, ki so po Soči v pozni jeseni plavili drva in po potrebi celo prebrodili vodo. Ko se je pozneje zanimal za izpostavljenost zdravje teh delavcev, je zvedel da so pred prehladom celobolj odporni kakor drugi. Rekdorj rimskih kopalcev, ki prihajajo v pretiranem športnem svetu v modo, tudi dokazujejo, da je možno utrditi telo do take mere, da ostane neobčutno za najhujši mraz.

Mislim, da ne bo nobena pametna mati videla v tem pobude, naj povija svoje dete pred hišo v najhujši zimi, kakor tudi nihče drug ne, naj se kopije v zimski ob prebitem ledu, hotel pa sem s tem podpreti prejšno trditve, da je možno otroke privaditi, da prenašajo vremenske neugodnosti, bolj kakor se to običajno misli. Jasno pa je, da po stanje pozneje vsak pojuz utrjevanja izpostavljanje, če je telesna odpornost izpodbita že v povojih. Zgodnjemu utrjevanju posvečajo vsi vzgojatelji veliko pozornost. Mnogi gredo seveda tako daleč, da bomo šli mi za njimi. Ivan Locke vidi n. pr. potrebno, da bi nosili otroci vedno čevlje, v katere bi lahko prodirala voda. To radi utrjevanja. Za leto dobo gremo še dalje in smo mnenja, da je najboljši naš običaj, da hodijo otroci bos in si tako utrdijo noge, v zimskem času mu pa ne bomo sledili. J. J. Rousseau se n. pr. huduje nad tem, da bi "razvajali" otroke, češ da narava ne predvideva tega, vendar mi vemo, da naših otrok ne smemo tako izpostavljati, kakor je on svoja izmišljenega Emila.

Mimo tega, da obleka in odeja ne sme biti pretopla in pretežka, velja zanjo tudi pravilo, da ne sme biti pretesna, najmanj še čez praš. Danes je prišlo sicer do veljave nekoliko več pameti pri ustvarjanju mode. Izginile so zlasti v ženskem svetu te neoprepane obleke, ki so bile še v polpretekli dobi v modi. Vendar igra pri kroju obleke in obutev higijenski princip še vse prevažno vlogo. Različni agresivni pojmi o estetiki prihajajo še do veljave. Pri nas sicer ne stikamo nog po kitajskem načinu v kratke čevličke pač pa v omke. Sicer pa je res, da sta obleka in obutev zlasti v sodobni meščanski družbi predmet živahnega zanimanja in se posili boljše tudi v zdravstvenem pogledu. Nehigijenska pa je obleka — da jo tako imenujem —, v katero zavijamo človeka v njegovi najnežnejši dobi. Imam tu v misli oblačenje ali bolje rečeno vezanje dojenčev v povoje. Res je, da povoji že tu in tam izginjajo, a pri pretežni večini se držijo z veliko tradicionalno silo. Tesno povijanje otrok je spricu njih nežnega telesnega stroja pogubno in pušča lahko na telesu trajne posledice. Zamislimo se le v bistvenejše potrebe novorojenca. On je še brez moči, polgoma jo dobiva. Njegovo telesa je sicer okroglo, a ni mišičnato. Mišice mora komaj razviti, zato pa rabi gibanje. Naravni nagon ga sili v to, da giba z nogami in rokami še preden je nekoliko pri moči, da bi se postavil na noge. Materam pa je to nerodno, ker se na tak način izpostavlja nevarnosti, da se udari. Ker jim prekomerna zapolnenost ne dopušča, da bi ga neprestano varovale, ga zavijejo v povoje. Da ostaja mirnejši, ga celo precej trdo povežejo in pustijo, da leži tako ure in ure, ne da bi se mogel premakniti. S tesnimi povoji je krvni obtok silno oviran. Kri ne more normalno krožiti v vseh delih telesa, kar vpliva na otrokov telesni razvoj vsekakor pogubno. Z nepremičnim ležanjem se otrok omejuje samo na plitvo dihanje. Pljuča se mu v tej važni dobi, ko se polagajo temelji otrokove konstitucije in zdravja, ne morejo razviti. Ne samo to, tesne vezi povojev pritiskajo na nežni otrokov prsni koš, ki je takorekoč še hrustančast in mehak, ter ga deformirajo baš v tisti dobi, ko bi se moral najsvobodnejše oblikovati in vzbočiti. Tako pa ostane prsni koš vrt, pljuča v njem nerazvita, dihanje plitvo, najlepša dispozicija za kahl jetike in pranih boleznih sploh je tu. Ze pred dvesto leti živel J. J. Rousseau je čutil dolžnost, da se je goreče potegnil za svobodo dojenčev in ožigosal uporabo tesnih povojev: "Ko pride otrok na svet in se sprosti enih vez, ne vežite ga kot v druge, ki bi ga še bolj pritiskale. Prodajte vse kاپice, povezi in povoje. Vzemite ohlapne in široke plenice, katere mu ne bodo ovirale gibanja udov in niso tople, da mu ne bi propuščale svežega zraku. Denite ga v prostorno, dobro napolnjeno zibelko, da se lahko v njej giblje brez nevarnosti. Ko postaja jačji, pustite ga, naj drsi po sobi, da se razvija, proži svoje ude, pa bodete videli, da je od dne do dne bolj krepkejši." Tako govori veliki borilec za pravice otroka. Njegove besede padajo nič manj glasne in potrebne tudi v našo dobo in naše razmere. Obleka in odeja torej ne samo, da lahko okrnejo odpornost telesa in zbujajo mehkužnost, temveč povzročajo zlasti v nežni otroški dobi posredno ali neposredno celo razne telesne deformacije in vstvarja šitko telesno konstitucijo, ki je most in vrtič vsem boleznim. Tema dvema pristojemo lahko še posteljo ozil-

Ladja obrečne straže in njen poveljnik. Straža se je prosula s tem, da je ubila v salivu Nragansetti, R. I., tri pomorske tihotapece opojnih pišč.

roma blazino, o kateri velja mnenje, da mora biti mehka in pernata. Res pa je, da se telo bolj krepi in počije na trdem ležišču. Saj nimamo zaman mehke blazine in naslonjače za simbol mehkužnosti. Poleg negovanja telesne odpornosti proti vremenskim neugodnostim z zmernostjo v oblačenju in obutvi ter polaganja trdnih temeljev zdravega telesnega stroja s pravilno nego otrok v najzgodnejši dobi, moramo tedi tudi neposredno krepiti in ga poživljati z velikimi elementi življenja: vodo, solncem in zrakom. Če prepletamo vse tri še z gibanjem, imamo pred seboj resnično formulo življenja in zdravja, katero nam odkrivajo vsi veliki zdravniki.

Kopanje je že za deco v najzgodnejši dobi velike važnosti. Bode naj redno in pogosto ter naj se nadaljuje vse življenje. Stari Rimljani so imeli kopanje in s tem tudi plavanje v večjih čilah. "Nec literas didicit nec natavit" (ne zna niti čitati niti plavati) so izrazili sodbo o nekomu, s čimer so ga označili kot neizbrženega človeka. Neprecenljive važnosti za zdrav telesni razvoj sta zrak in solnce. Le-ta dva sta prvi pogoj življenja. Kjer sta ona dva, življenje vpeva, se krepi, kjer manjkata, gine. S tem v zvezi je omeniti zračenje in higijeno stanovanj, ki vpliva v veliki meri na zdravje otrok, ker se le-ti zlasti spočetka in v zimskem času največ gibljejo v zaprtih sobah. Čim pa otrok shodi, naj gre na prosto, kjer naj se giblje in igra. Spočetka in v letnem času, nato ga pa še zima ne bo zadržala. Vedno naj bo na prostem, v solncu, vetru, vročini, mrazu, da se njegovo telo privadi enemu in drugemu. Isgovor, da se solnce opeče in da je v mrazu izpostavljen prehlajenju, ne velja, če ga nismo prej že pomehkužili. Seveda če ga puščamo od toplo zakurjene peči na leden mraz, ga gotovo izpostavimo prehlajenju.

Duša zdravja pa je gibanje. Le-ta je tista sila, ki daje tok, le-ta in amer vsemu stvarstvu od najsilnejšega nebesnega telesa do najmanjšega atoma. Le-ono daje lice in tok tudi našemu življenju: krepi nam mišice, jim daje moč in rast. Mirovanje pa je smrt. Še voda gnije, če miruje. Tem manj sme mirovati naš organizem, ki mora biti pripravljen na velike življenske neugodnosti. Ni je primernejše oblike gibanja za otroka kot je igra. Narava sama sili otroka v to, da se igra, da se giblje. Kar moremo in moramo mi storiti v njegovo dobrobit je, da tega naravnega nagiba pri njem ne oviramo. Pustimo ga, naj se mnogo igra. Naša naloga je samo, da pazimo nanj, da ne prekorači in se ne umika našemu načrtu utrjevanja in vzgoje. Zlasti mestni otroci, katerih gibanje na prostem je omejeno, in pa učenki, ki so prisiljeni, da sede vse dni v klopetoh, naj gibanje umetno goje s telovadbo, športom, izletnistvom in planinstvom itd. S tem naj dopolnjujejo pravilen telesni razvoj vsi tisti, katerih življenje je tako, da jim je krepitev in rast telesa vsled pomanjkanja gibanja zapostavljena.

So to pota utrjevanja telesa in zdravja, ki imajo biti polagoma in ne prestrmo izpeljana. Skokov ne sme nikjer biti, pač pa naj vodijo ta pota že v prvo mladost. Po njih pridemo do trdnega zdravja, do živahnega in odprnega telesa, neranljivega, kakor je bilo Ahilovo po kopeli v reki Stix. Spremljevalec in kazi pot pa nam morata biti zdrav razum in krepka volja.

(Zdravje.)

Ladja obrečne straže in njen poveljnik. Straža se je prosula s tem, da je ubila v salivu Nragansetti, R. I., tri pomorske tihotapece opojnih pišč.

da ne sme biti pretesna, najmanj še čez praš. Danes je prišlo sicer do veljave nekoliko več pameti pri ustvarjanju mode. Izginile so zlasti v ženskem svetu te neoprepane obleke, ki so bile še v polpretekli dobi v modi. Vendar igra pri kroju obleke in obutev higijenski princip še vse prevažno vlogo. Različni agresivni pojmi o estetiki prihajajo še do veljave. Pri nas sicer ne stikamo nog po kitajskem načinu v kratke čevličke pač pa v omke. Sicer pa je res, da sta obleka in obutev zlasti v sodobni meščanski družbi predmet živahnega zanimanja in se posili boljše tudi v zdravstvenem pogledu. Nehigijenska pa je obleka — da jo tako imenujem —, v katero zavijamo človeka v njegovi najnežnejši dobi. Imam tu v misli oblačenje ali bolje rečeno vezanje dojenčev v povoje. Res je, da povoji že tu in tam izginjajo, a pri pretežni večini se držijo z veliko tradicionalno silo. Tesno povijanje otrok je spricu njih nežnega telesnega stroja pogubno in pušča lahko na telesu trajne posledice. Zamislimo se le v bistvenejše potrebe novorojenca. On je še brez moči, polgoma jo dobiva. Njegovo telesa je sicer okroglo, a ni mišičnato. Mišice mora komaj razviti, zato pa rabi gibanje. Naravni nagon ga sili v to, da giba z nogami in rokami še preden je nekoliko pri moči, da bi se postavil na noge. Materam pa je to nerodno, ker se na tak način izpostavlja nevarnosti, da se udari. Ker jim prekomerna zapolnenost ne dopušča, da bi ga neprestano varovale, ga zavijejo v povoje. Da ostaja mirnejši, ga celo precej trdo povežejo in pustijo, da leži tako ure in ure, ne da bi se mogel premakniti. S tesnimi povoji je krvni obtok silno oviran. Kri ne more normalno krožiti v vseh delih telesa, kar vpliva na otrokov telesni razvoj vsekakor pogubno. Z nepremičnim ležanjem se otrok omejuje samo na plitvo dihanje. Pljuča se mu v tej važni dobi, ko se polagajo temelji otrokove konstitucije in zdravja, ne morejo razviti. Ne samo to, tesne vezi povojev pritiskajo na nežni otrokov prsni koš, ki je takorekoč še hrustančast in mehak, ter ga deformirajo baš v tisti dobi, ko bi se moral najsvobodnejše oblikovati in vzbočiti. Tako pa ostane prsni koš vrt, pljuča v njem nerazvita, dihanje plitvo, najlepša dispozicija za kahl jetike in pranih boleznih sploh je tu. Ze pred dvesto leti živel J. J. Rousseau je čutil dolžnost, da se je goreče potegnil za svobodo dojenčev in ožigosal uporabo tesnih povojev: "Ko pride otrok na svet in se sprosti enih vez, ne vežite ga kot v druge, ki bi ga še bolj pritiskale. Prodajte vse kاپice, povezi in povoje. Vzemite ohlapne in široke plenice, katere mu ne bodo ovirale gibanja udov in niso tople, da mu ne bi propuščale svežega zraku. Denite ga v prostorno, dobro napolnjeno zibelko, da se lahko v njej giblje brez nevarnosti. Ko postaja jačji, pustite ga, naj drsi po sobi, da se razvija, proži svoje ude, pa bodete videli, da je od dne do dne bolj krepkejši." Tako govori veliki borilec za pravice otroka. Njegove besede padajo nič manj glasne in potrebne tudi v našo dobo in naše razmere. Obleka in odeja torej ne samo, da lahko okrnejo odpornost telesa in zbujajo mehkužnost, temveč povzročajo zlasti v nežni otroški dobi posredno ali neposredno celo razne telesne deformacije in vstvarja šitko telesno konstitucijo, ki je most in vrtič vsem boleznim. Tema dvema pristojemo lahko še posteljo ozil-

roma blazino, o kateri velja mnenje, da mora biti mehka in pernata. Res pa je, da se telo bolj krepi in počije na trdem ležišču. Saj nimamo zaman mehke blazine in naslonjače za simbol mehkužnosti. Poleg negovanja telesne odpornosti proti vremenskim neugodnostim z zmernostjo v oblačenju in obutvi ter polaganja trdnih temeljev zdravega telesnega stroja s pravilno nego otrok v najzgodnejši dobi, moramo tedi tudi neposredno krepiti in ga poživljati z velikimi elementi življenja: vodo, solncem in zrakom. Če prepletamo vse tri še z gibanjem, imamo pred seboj resnično formulo življenja in zdravja, katero nam odkrivajo vsi veliki zdravniki.

Kopanje je že za deco v najzgodnejši dobi velike važnosti. Bode naj redno in pogosto ter naj se nadaljuje vse življenje. Stari Rimljani so imeli kopanje in s tem tudi plavanje v večjih čilah. "Nec literas didicit nec natavit" (ne zna niti čitati niti plavati) so izrazili sodbo o nekomu, s čimer so ga označili kot neizbrženega človeka. Neprecenljive važnosti za zdrav telesni razvoj sta zrak in solnce. Le-ta dva sta prvi pogoj življenja. Kjer sta ona dva, življenje vpeva, se krepi, kjer manjkata, gine. S tem v zvezi je omeniti zračenje in higijeno stanovanj, ki vpliva v veliki meri na zdravje otrok, ker se le-ti zlasti spočetka in v zimskem času največ gibljejo v zaprtih sobah. Čim pa otrok shodi, naj gre na prosto, kjer naj se giblje in igra. Spočetka in v letnem času, nato ga pa še zima ne bo zadržala. Vedno naj bo na prostem, v solncu, vetru, vročini, mrazu, da se njegovo telo privadi enemu in drugemu. Isgovor, da se solnce opeče in da je v mrazu izpostavljen prehlajenju, ne velja, če ga nismo prej že pomehkužili. Seveda če ga puščamo od toplo zakurjene peči na leden mraz, ga gotovo izpostavimo prehlajenju.

Duša zdravja pa je gibanje. Le-ta je tista sila, ki daje tok, le-ta in amer vsemu stvarstvu od najsilnejšega nebesnega telesa do najmanjšega atoma. Le-ono daje lice in tok tudi našemu življenju: krepi nam mišice, jim daje moč in rast. Mirovanje pa je smrt. Še voda gnije, če miruje. Tem manj sme mirovati naš organizem, ki mora biti pripravljen na velike življenske neugodnosti. Ni je primernejše oblike gibanja za otroka kot je igra. Narava sama sili otroka v to, da se igra, da se giblje. Kar moremo in moramo mi storiti v njegovo dobrobit je, da tega naravnega nagiba pri njem ne oviramo. Pustimo ga, naj se mnogo igra. Naša naloga je samo, da pazimo nanj, da ne prekorači in se ne umika našemu načrtu utrjevanja in vzgoje. Zlasti mestni otroci, katerih gibanje na prostem je omejeno, in pa učenki, ki so prisiljeni, da sede vse dni v klopetoh, naj gibanje umetno goje s telovadbo, športom, izletnistvom in planinstvom itd. S tem naj dopolnjujejo pravilen telesni razvoj vsi tisti, katerih življenje je tako, da jim je krepitev in rast telesa vsled pomanjkanja gibanja zapostavljena.

So to pota utrjevanja telesa in zdravja, ki imajo biti polagoma in ne prestrmo izpeljana. Skokov ne sme nikjer biti, pač pa naj vodijo ta pota že v prvo mladost. Po njih pridemo do trdnega zdravja, do živahnega in odprnega telesa, neranljivega, kakor je bilo Ahilovo po kopeli v reki Stix. Spremljevalec in kazi pot pa nam morata biti zdrav razum in krepka volja.

(Zdravje.)

DOLŽNOSTI NATURALIZIRANIH DRŽAVLJANOV

(Nadaljevanje s 2. strani.)

drugi državi, ali vsaj se ne osirajo na to naturalizacijo v kolikor se tiče vojaških dolžnosti.

Ako se zgodi, da je ameriški državljan prisiljen iti v vojsko svoje izvirne domovine, vlada Združenih držav vlaga protest. Kajti Združene države sploh ne pripoznavajo, da bi ameriški državljan imel dvbno državljanstvo. Stvar pa je drugačna v kolikor se tiče otrok inozemskih staršev, rojenih v Združenih državah. Teh se naturalizacijske pogodbe ne tičejo in Združene države priznavajo, da so isti rojeni z dvojnimi državljanstvom. V tem pogledu je zanimivo pismo državnega tajnika, ki ga je poslal nedavno na kongresni odsek: "Jasno je, da Združene Države ne morejo zanikati pravice inozemskih vlad, da smatrajo take osebe za svoje državljane, kajti sami smatraemo otroke ameriških očetov, rojene v inozemstvu, za ameriške državljane." Dan za dnevom prihajajo pritožbe na State Department glede slučajev, da je bila oseba rojena v Združenih državah od inozemskih staršev vtaknjena v vojsko dežele, h kateri starši spadajo. Ceni se, da je od 3000 do 4000 takih slučajev na leto. Polovica teh slučajev se nanana na osebe italijanskega pokolenja, ali mnogo slučajev se tičejo tudi oseb češkoslovaškega, francoškega, grškega, portugalskega, turškega in jugoslovanskega pokolenja. V nekem pismu vodje pasportnega oddelka državnega departmeta na kongresnika Kellyja javi isti: "Z ozirom na vašo zahtevo za informacije, katere druge dežele (razun Italije) zahtevajo vojaško službo od tukaj rojenih Amerikancev, objavljamo vam, da v kolikor je znano državnemu departmetu, vse evropske države, razun Angleske, Nemčije, Avstrije in Madjarske, zahtevajo izpolnite vojaške dolžnosti od oseb, rojenih v Združenih državah od staršev, ki so državljani dotičnih držav."

FLIS.

Pat Mehličanov ubitih

Mexico City, 13. jan. — Iz države Zacatecas poročajo, da je bilo pri izgredih v Caleni pet oseb ubitih. Konflikt je prišel radi razdeljevanja zemlje.

SREDSTVO ZOPER BOLHE

Patt Capper je pohajkoval nekoga dne po mestu in zanelo ga je na trg, kjer je stal v kotu grebi množice zgovoren mot, ki je na vso moč mahal s rokami. Bil je prodajalec praška zoper mrčes. Stal je na stolu in kričal na vse grlo: — Lahko in hitro se odkrišate bolh. Zanesljivo sredstvo, preizkušeno na vsem svetu. V cel Angliji ni bolhe, ki bi kljubovala temu sredstvu. In vendar je stvar zelo enostavna. Primate bolho takole s palcem in kazalcem desne roke, odprite ji previdno gobček, vzemite ščepce tega praška in nasujte ji ga v gobčanec. Takoj se bolha zaduši. Za prašek so se ljudje kar trgali. — Hm, čujte, gospod, je dejal Patt, oprostite toda — — No kaj pa prijatelj? Kar povejte mi je prigovarjal prodajalec. — Kaj če bi bolho kar po domače zmečkali med nohti obeh palecev? Prodajalec se je zamislil. — Saj res, tudi to bi šlo, toda ta način je že prestar.

Milan Pregelj:

Diurnist Krakar

"Zgubi se!" je siknil šef še vedno slabovljen in Peter je obstal na stopnicah in ni vedel, kaj bi napravil. Po dolgem premišljevanju se je napotil v mestne nasade, sedel tam na skrito klopi, brskal a palčico pred seboj po pesku in se pečal z mislimi najžalostnejše sorte.

Tako neodločen je ostal še tri dni. Skri-val je dogodek, hodil z njim okrog kakor neroden tat z ukradeno uro, četrti dan pa se je skoro v obupu opogumil in se napotil naravnost v pisarno pred samega gospoda šefa.

Najprej je zapazil v sprednji sobi, da piše pri njegovem pultu drug človek, ki ga on še ni nikoli videl. Pri tem pogledu ga je obšel tak občutek, kakor bi mu kdo zaplčil nož v srce. V drugi sobi se je ozrl v prijazen in to pot je bil dosti dobrodušen in prijazen.

"No," ga je vprašal, "kod ste se pa vi tako dolgo mudili?"

Peter je pričel bogaboječ: "Mislim sem, da ste razžaljeni, in nisem se upal prej nazaj v pisarno, dokler bi mi vi sami ne dovolili."

"Ste pa že kje iztekli kako dobro vino?" se je počul šef. Peter je pa razkladal svoje: "Pri Bogu prisrečem in pri devici Mariji pomagaj, da jaz nisem bil vsega tega sam prav nič kriv. Kako bom kriv, če sem pa vse poddevali? Moj rajni oče..."

"Hohohoho!" se je smejal šef. "Naj bo, kakor hoče! Prekasno ste se spomnili na mojo pisarno. Kakor ste videli, imam na vašem mestu še drugega!"

Peter je sinit, ne da bi spravil glasa iz grla.

Šef pa se je začudil: "Kaj ste mislili, da bomo pri nas tri dni brez službe?" In takoj na to se je obrnil k svojim aktom in ga odalovil: "Pojdite zdaj, zbogom! Boste se pa kje drugje udinjali!"

Peter Krakar ni vedel, ali gre skoz vrata, ali ga kar tako nese neznan moč, ne da bi se mu bilo treba premikati. "Službo iskati!" mu je šumelo po glavi, "službo iskati!" Koli-kokrat jo je že iskal, koliko let je stikal zanjo in enkrat samkrat jo je našel!

Šel je domov, legel vznak na posteljo, položil dlani pod glavo in se zagledal v strop. "Tiste ljudi" — je mislil — "tiste ljudi, ki sem jim svoj čas ob nedeljah pisal v Ameriko in po svetu, sem si odgnal, sem vse odgnal. Tepec, jaz tepec, nepridiprav!"

Zunaj se je smejala Julka. Vae je še zalgrano, Julka, ne smej se!

IV.

Gostilničar Slepč, kjer je kupoval Peter v srečnih časih črno istrjansko vino, je bil minulo zimo obdvoval. Tja do poletja ga je bila vsa žalost minila in ker je bil še mlad in jak, se je pričel ostrati za brhkimi mlekaricami, ki so vozile ob jutrih mleko v mesto, za tovarniškimi delavkami, ki so prihajale popoldne kmalu po štiri uri iz tovarne, in za domačimi vaškimi dekletki, ki so slasti ob nedeljskih popoldnevnih šumele v novih oblekah sem in tja po cesti. Stal je ob takih prilikah na pragu, tiščal roke v žepih, pozorno ogledaval in se naasmehljaval.

Mark Twain:

Osobne navade sijamskih dvojčkov

Ni moj namen, da bi poročal samo o osebnih navadah ter ne navadnih bitjih, temveč tudi o nekaj čudastih raznovrstnih podobnostih, ki se ju tičejo in ki se doslej še niso vtihotapile v javni tisk, ker se nanašajo samo na njihovo zasebno življenje. Ker dvojčka zelo dobro poznam, čutim, da sem tej nalogi, ki sem jo prevzel, še posebno dorasel.

Sijamska dvojčka sta po naravi nešne in ljubeznive čudi in sta si bila v vsem svojem dolgem in pestrem življenju vedno izredno zvesta tovariša. Že kot otroka sta si bila neločljiva druga in opazili so, da sta svoji medsebojni družbi dajala vedno prednost pred družbo z vsemi ostalimi ljudmi. Skoraj zmerom sta se skupaj igrala in njihju mati se je bila tako navadila na to posebnost, da ji je zadostovalo, če je šla iskati samo enega izmed njihju, kadar sta se izgubila oba — in pri tem je bila prepričana, da mora biti tudi drugi brat v neposredni bližini, če je našla le enega.

In vendar sta bila nevedna in neučena — celo barbara in potomeca barbarov, ki niso vedeli ničesar o luči filozofije in znanosti. Kakšen porazen občutek je to naši slavljivi civilizaciji z njenimi razpori, prepirljivostmi in razdvojenosti med brati!

Kot moža dvojčka nista živela vedno v popolnem soglasju. Vendar je bila zmerom neka vez med njima, ki jima ni dala, da bi se ločila in živela vsak zase. Da, prebivala sta celo — kakor da je samo ob sebi umevno — v isti hiši in pravijo, da nista od

To njegovo splošno zanimanje pa se je pričelo proti jeseni krčiti in krčiti in naposled se je tako skrčilo, da je obviselo na sami Julki, ki je domovala preko ceste. Že ob delavnih po-znega poletja je pričel poklekati oštr Slepč pri gostilniških klopeh ob steni, pa gledati pri priprti žaluzijah preko ceste, če bi nemara utegnil kje opaziti Julko, videti njeno brhko postavbo ali vsaj slišati njen dekliski glas. To je trajalo po cele ure in še več.

Tudi Peter Krakar je sedel ob steklenih zastrtih vratih, ki so vodila iz njegove izbe na plano, gledal pri majhni svetli špranji v raz-trgani zavesi na cesto, ali vse to brez namena. Misli o žalostni sedanjosti so ga tako prevze-male, da ni več opazil lepega dekleta na ulici, da se je ogibal vdove Kostrelke in da se je celo Julki sami umikal. Nekoč je slišal ta-le po-menek:

Kostrelka je rekla: "Torej praviš, da te je oštr v mraku ogovoril?"

Julka je odgovorila: "Kaj, če bi me bil sa-mo ogovoril! Kar tebi nič, meni nič me je zgrabil okoli pasa, stisnil me je k sebi, pa se mi zavežal v uho. Ti deklina, je dejal, ti moraš biti moja, pa če se tudi nebasa izpreme-nijo v pekel in narobe!"

Kostrelka je nato svetovala: "I, le ti se drži diurnista! Pri njem, vidiš pride prvega v mesecu, pa — na! — Tu imaš lepe denarje in dela nič! Pri oštrju se pa ubijaj noč in dan, pa še po vrhu za same dolgove, ki je vanje zakopan do vratu. Pa tudi z njegovo krē-mo ni nič! Kdo pa hodi vanjo razun muh in pajkov? Teh je v njej na moč, gostov pa toliko kakor ješljnih doktorjev v nebesih!"

Peter Krakar ni hotel dalje poslušati in zato si je zatilnil ušesa z obema rokama. Zanj so bili taki časi, da je vse dobro odšlo, obupa-nje pa vedno bolj pretilo. Svoje dni je bil pri-hranil nekaj kron, zdaj je bila zaloga pošla nov mesec se je bilšal in ni imel kje vzeti za stanarino in hrano.

Svoje nesreče še ni bil nikomur zaupal. Kakor poprejanje dni, ravno tako je odhajal tudi zdaj ob jutrih v mesto, taval tam po ulicah, drevoredih in mestnih nasadih, vračal se opoldne, pa zopet odhajal in zvečer prihajal. Službe ni našel nobene. Enkrat se je pritiho-tapil v vežo hiše, kjer je uradovl advokat in nekdanji njegov šef, da bi videl mimogrede, ko bi se odprla vrata, kdo stoji in dela zdaj za njegovim pultom. Naletelo se je, da je prišel v vežo ravno tisti mladi in pretkani pisarček, ki se je rad svoje dni z njim pomenoval. Peter je videl zopet novega in tujeja človeka za nekdanjim svojim pultom. Pisarček pa se je namuznil in mu stisnil roko: "Bog te živi, lju-bi Peter! Kako pa je še kaj?"

Peter se je pototil: "Slabo, slabo..." Pisarček pa se je muzil in muzal: "Ali še kaj kijaš?" je vprašal in ponovil: "Ali še kaj kijaš?"

Doma je bilo Petru Krakarju najhuje, če se je moral sestati z Julko. Včasih sploh ni ho-tela njegova beseda iz ust, v prah pa mu je bilo pri tem tako prečudno vroče, kakor da mu je zavrela vsa srčna kri. Najrajši je preždel sam zase dolge ure, hladne jesenske noči je pre-čul vse v težkih mislih in se jutraj pričel via-čiti proti mestu vse upadel, suh in obnemogel.

(Dalje prihodnjak.)

ure svojega rojstva dalje nikoli prespala nobene noči drugače nego v isti postelji. Kako resnično je, da nam postanejo navade celega življenja nekakšna druga naša narava!

Dvojčka ležeta po navadi ob isti uri v postelji; toda Čang vstaja običajno eno uro pred svojim bratom. Po medseboj-nem dogovoru opravi Čang vse hišne posle, dočim oskrbuje Eng običajne poti. To pa radi tega, ker se Eng rad giblje na prostem; Čang pa je bolj stalne narave. Vendar pa hodi Čang vsedkar z Engom. Eng je pre-krščenc, Čang pa katolik; ven-dar pa je Čang privolil bratu na ljubo, da ga prekrščujejo ob- enem z Engom — toda pod po-gojem, da "ne velja".

Med vojno sta bila vneta borca in sta se bila zelo pogumno — Eng na strani Unije, Čang kot pristaja zvezarjev. Pri Se-ven-Oaksu sta ujela drug dru-gega, toda dokazi za ujetništvo so bili na oba tako enakomerno razdeljeni, da so morali sklicati splošno vojno sodišče, ki naj bi odločilo, kateri med njima je drugega prav za prav ujel. Voj-ni sod se ni mogel dolgo časa zediniti, toda hudo vprašanje so končno rešili tako, da sta oba ujetnika in da ju je treba iz-menjati.

Nekoč so prijeli Čanga radi neke nepokorščine in so ga obsodili na deset dni vojaškega za-pora; ampak Eng se je čutil dolžnega navzlic vsem ugovorom biti bratu v zaporu za družbo, čeprav je bil popolnoma nedol-žen; a ker ga niso hoteli kazno-vati brez poudara, so morali oba izpustiti — pravično plačilo zve-stob.

Nekoč sta si skočila brata iz kakršnega koli vzroka v laze in Čang je Enga pobil na tla; pri

čutiljiva za tobačni duh. Eng si je želel iz srca, da bi se onadva poročila in bi bilo zadeve konec. A čeprav je Čang dovolj kratki postavil usodno vprašanje, ven-dar se mlada dama ni mogla ni-koli opogumiti, da bi nanj odgo-vorila, dokler je bil Eng poleg. A ob neki priliki se je Eng, ki je bil izmučen od sprehoda celih šestnajst milj skoraj do jutra-nje zarje, zgrudil v spanec in te-daj se je vprašanje ponovilo in prejelo odgovor. Poročila sta se. Vsi, ki so poznali razmere, so slavili svakovo plemenitost. Nje-gova neomajna zvestoba je bila vsem na jeziku. Vztrajal je na njiju ves čas njihju dolge zaroč-niške dobe, in ko sta se končno poročila, je dvignil roke nad nji-ju glavi in dejal s pomazilje-nostjo, ki je segla v srca:

"Bog vaju blagoslovi, otroka; nikoli vaju ne zapustim!"

In besede ni snedel. Veliko-dušnost, kakršna je bila nje-gova, je pač redka na tem mrzlem svetu.

Kmalu se je zaljubil Eng v sestiro svoje svakinje in se z njo poročil. Od tistega dne so žive-li vedno skupaj, dan in noč, v izredni ljubezni, ki je zelo lepa in ganljiva in obenem porazen občutek naših slavljivi civilizaciji.

Naklonjenost, ki bi je med te-ma dvama bratoma, je tako ve-lika in tankočutna, da občuti vsak izmed njihju takoj vsa ču-stva, nagone in občutke druge-ga. Če eden sboli, sboli tudi drugi; če eden trpi, trpi istota-ko drugi; če enega razdražijo, se vname tudi drugi. Saj smo že videli, s kakšno srečno lahko-to sta se zaljubila oba v isto dekle. Sedaj pa je Čang načelno hud nasprotnik vsake nez-mernosti; Eng pa ne — kajti dočim soglašata po čustvih in nagonih, sta razumsko samo-svoja, misli so vsakemu proste. Čang pripada abstinentnemu društvu, a v njegovo največjo žalost pogleda Eng kozarcu ob vsaki priliki, kaj rad do dna in tedaj je Čang seveda tudi opi-janjen.

To nesrečno stanje je Čangu predmet velike bolesti, ker mu onemogoča vsako koristno delo-vanje v lastnem področju. Vze-mimo, da koraka na čelu velikega abstinentnega spreveda, pa se postavi Eng, točen kakor ura in pijan kakor lord poleg njega; in vendar ni nič strahotnejše in obupnejše pijan nego njegov brat, ki ni vendar okusil niti kaplje. In tako pričetna oba krčati in tuliti in obmetavati dobre abstingente z razno nesna-go — in seveda se tedaj spreved razbije.

Lahko bi vam pripovedoval še več zabavnih stvari te vrste o teh dveh zanimivih bitjih, a naj bo zadosti.

Ker sem pa prej posabil ome-niti, dostavim h koncu, da šte-je od obeh sijamskih dvojčkov prvi 51 let, drugi pa 53 let.

DOVTIPI

Berač med vratmi, katerega je gospodinja odgnala: "Če mi nič ne daste, bom pa vsem mo-jim tovarišem povedal ter vas pripravil. Potem boste pa videli kako bo, ko bo zvonec na vaših vratih neprestano pel."

Neki madžarski plemič je bil nekoč povabljen h prelu na ko-silo. Vino ni bilo dosti prida, vendar je kozarec dvignil ter nazdravil: "Vinus est bonus". U-čeni gostitelj se je začudil kako more plemič latinščino tako mr-cvariti, vendar pa ni dejal ničesar. Pozneje je prišlo na mislo izborno vino in sedaj je gost vzkliknil pravilno: "Vinum est bonum." Prelat je vprašal, zakaj je preje napačno povedal, ko je vendar dokazal, da latinščino ob-laduje. Madžar pa je odgovoril latinško: "Domine, quale vinum, tale latinum." (Gospod, kakorš-no vino, taka latinščina).

Zalokar: "Ti Strniša, zakaj pa vrček vedno tako tiščiš v roki?"

Strniša: "Zato, ker mi je zdravnik rekel, da pijem lahko, toda mero moram držati."

"Hej, gostilničar, tuls v mo-jem vinu plava pa muha."

Gostilničar: "Vidite, vidite, tudi muhca ve, kaj je dobro."

Lastnik skvarija: "Pravijo, da bo tale mlada želva, ki sem jo kupil, živela nič manj kot tri-sto let. To sem pa res radove-den če bo."

SMEŠNICE

Slabo mišljeno

— Naš fantek se neprestano uči.
— Kaj je tako zabit?

"To je bil pa dolg telefonski pogovor, gospodična!" — "Da, o poslovnih stvarih." — "Tako? Potem pa prosim, da v prihodnje ne nagovarjate več strank z 'Moj srček!'"

Dobre pesmi. Pesniku je ob-ljubil njegov sodruknik, urednik revije "Aurore," da bo natisnil eno njegovih pesmi. Pesnik je res nesel pokazat dva soneta Maupassantu, naj ta odloči, ka-tero naj objavi. Deklamiral mu je prvo pesmico. Toda takoj ga je Maupassant prekinil: "Ne-hajte! Drugi sonet se mi zdi boljši!"

Prednik Franca Jožefa je bil Ferdinand Dobrotljivi. Še danes pravijo na Dunaju: Več sreče ko Ver-dinend Dobrotljivi. Ko je bil Ferdinand še mlad nadvojvo-da, bi se moral poročiti z (ital-jansko princezino. Dali so večer-jo, na kateri naj bi se mladi par po bližje spoznal. Ferdinand sedi od 8. do 10. zvečer s princezino in ne reče ne besede. Ko pa je ura odbila deset, tedaj se pri-kloni in reče: "Tako sedaj — je deset. Sedaj gre papa spat, se-daj gre mama spat in — sedaj grem tudi jaz spat."

Pa je šla še princezinja spat...

RADA BI IZVEDELA

kje se nahaja moj brat Sebesti-yan Bačnar doma in Stare Vasi v Zürich. Pred leti se je nahajal ne-kje v Pennsylvaniji. Rojake pro-sim ako kdo ve za njegov seda-nji naslov, ali pa ako sam či-ta ta oglas naj se nemudoma pri-glasa, imam mu sporočiti več zelo važnih stvari. Agnes Gaustar, 210 W. Maloney Ave., Gallup, New Mexico. (Adv.)

NA PRODAJ JE

postelja iz medenine in zmedl v zaboju, Mahogany omara za o-bleko, Chiffonier, iz pravega u-snja Davenport, nizka cens. O-glasite se pri: S. Johnson, 1610 N. Lina Ave. Tel. Merrimac 2595, Chicago, Ill. (Adv.)

Za blede, suhe, slabe ljudi

Bladi, suhi, slabi ljudje bodo vesel, ko s-vedo o Nuga-Tone-odpravi, ki naredi čisti močilo, odpravi krvi. To izvorna pastirna odprava iz tolna strupene otokne nastale veled zaprtina, ki je vzrok nepopravni koljeni in revščini. Nuga-Tone uradi in očisti krvano, da boljši spusti, odpravi nepopravni, pline in vadijnega šelodna in črev, očistno oblate in odprava, ter druge suhe bolečine povzo-čene veled nepopravne dehidracije človeka.

Potem ko ste vili Nuga-Tone nekaj dni, se prilepote polniti boljše, vaše spanje je polno in ogledljivo in vneto in jutro moč-njeji in energični. Vi lahko kupite Nuga-Tone kjerkoli se prodajo zdravila. Aka vaš trgovec nima tega v zalogi, mu rečite, naj ga naroči za vas od njegovega predstavstva. —(Adv.)

Najzanesljivejše dnevne ču-lavke vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

Feen-a-mint

The Laxative You Chew Like Gum

No Taste But the Mint

At Druggists—15c, 25c

Be sure you get the genuine

Pinaud's

Eau de Quinine

—the world's most famous hair tonic

Checks dandruff — keeps hair thick and strong

At your favorite store or see this advertisement cut and mail to Pinaud, Dept. M, 210 East 11th St., New York, for free sample

Zonite

For pyorrhea

For prevention against gum infections, use Zonite, the new powerful antiseptic. Also guards against colds, coughs and more serious diseases of nose and throat.

PAINFUL CORNS

Loosen—Lift Out

A little known Japanese herb, the discovery of an eminent German scientist (Dr. Sticker) instantly soothes the corn, callous or wart, then loosens it so that shortly you can lift it right out. This new discovery called "Corn Fly" excites the white blood corpuscles to action and granulates the corn at its root so that it drops out and leaves no trace of scab or soreness.

You will also find "Corn Fly Foot Bath Powder" a boon for sore, tired or perspiring feet.

"Corn Fly" for corns, 35c. "Corn Fly Foot Bath Powder" 25c. "Corn Fly Bunion Remedy" 50c. (all three—\$1.10 value—for \$1.00), are sold under a positive money-back guarantee by HJ-Gene Co., Newark, N. J., or local druggist.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošlje-te svojem v domovino.

Naročila za list Prosveta

Za Zdrav. drlavo in Kanado \$6.00
1 tednik in 4.80
2 tednika in 3.60
3 tedniki in 2.40
Za Cicero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 6.30
2 tednika in 5.10
3 tedniki in 3.90
Tednik sam stane \$1.20
Tednik v Evropo stane 1.70
Polstalna za tednik v Evropo 50

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM.

Pojasnilo društvenim tajnikom glede novega sistema plačevanja naročnin na dnevni list Prosveta. Vsak član, ki želi, da se naroči po novem sistemu, mora najprej plačati vsaj do 30. junija 1929, ako je kaj dolžan za stari na naročni, in šele potem od prvega junija naprej se lahko vname naročnine po novem sistemu. Vsak se mora naročiti ZA CELO LETO. V nobenem slučaju se ne sme prebiti več kot TRI tednika k enemu dnevniku. Vsak naročnik mora plačati najmanj \$2.40, ako želi po novem sistemu upoštevati naročnino, torej plačati se mora \$4.80 in se \$8.00 in dva \$2.40 in tri tednika. Vsak mora zaplatiti poleg tega imena, na katerega pošiljate naročnino, tudi društveno številko imena ali imena obeh družin članov, ki dajo zraven svoj tednik. Vsi morajo biti od ene družine lahko se pa od dveh družin, na primer žena od ženskega in mo-od moškega in hči od mladinskega društva, ampak morajo biti vsi iz ene družine. Imena se lahko napiše na kos papirja zraven ali pa odznanj na listu na katerem je pisano ime naročnika. Prosveto smejo vsi v smislu sporazuma tajniki in zastopniki le od ene svoje kate-ro se njim plačati naročniki in v nobenem slučaju ne več kot 20%. Listke, imena, naslove i- denar je poslati na upravništvo lista Prosveta. V nobenem slučaju ne dobite dnevnika ako n- doplačate kakor je gori navede-no. Te velja le za one naroč-ke, ki sedaj plačajo, ne pa za one ki imajo plačano še naprej.

Prosveto ljudem vse tajnljivo da upoštevate in navodila, ki drugiče nam absolutno ne b- mogoče voditi tega sistema. To pojasnilo naj služi vsem taji-kom in zastopnikom, vsakom posebej sploh ne moremo pisa-torej izrešiti in lista in shran-iti, da bodete imeli vedno pri ro-ki, da se bodete vedeli ravna-v v takem slučaju. Prosveto up-števajte to. Z bratstvom pozdr-vom za Prosveto —

Philip Godina, upravitelj

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kole-darja, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nem-škem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unifjako čelo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA